



Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, icoană pe lemn (63,5 x 61,5 cm), a doua jumătate a sec. XV.

DIN SUMAR:

- Arhimandritul Timotei Bel, noul Arhiereu-vicar ales al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului(p. 2)
- Ședința de constituire a Adunării Eparhiale pentru perioada 2018-2022 – PR. CRISTIAN BACIU.....(p. 2)
- Bucuria laudei – ALEXANDRU NEMOIANU.....(p. 3)
- Postul Sfinților Apostoli:
reperă liturgice – CEZAR LOGIN(p.3)
- Părintele Alexander Schmemmann și spiritualitatea liturgică – ARHIM. BENEDICT VESA.....(p. 5)
- Mărturii încrucișate ale lui Răzvan Bucuroiu și Teodor Baconschi – ADRIAN PAPAĞI.....(p. 6)
- Sfântul Nichifor din Singurătate și „metoda” rugăciunii – PR. CĂTĂLIN PĂLMARU.....(p. 6)
- O însemnare privind lecția gândirii – VASILE MUSCĂ.....(p. 7)

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Sânzienele

Le 24 iunie sărbătorim Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul. Această sărbătoare, prăznuită la solștiul de vară, își are temei biblic. Evanghelistul Luca ne relatează pe larg, în primul capitol al Evangheliei sale (1, 5-25; 57-80), felul în care a venit pe lume el, Sfântul Ioan Botezătorul, cel mai mare dintre cei născuți din femeie (cf. Matei 11, 11).

Numele popular al sărbătorii este *Sânziene* sau *Drăgaica*. Termenul este de origine latină, derivat, după unii, din Sanctus Iohannis (ziua Sfântului Ioan), iar după alții din Sancta Diana¹. Spun unii că sărbătoarea a fost instituită pentru a înlocui vechi sărbători păgâne, cu caracter agricol sau naturist din perioada solștiului de vară.

În Transilvania, în ajunul acestei sărbători, sătenii împletesc cununi din florile numite „sânziene” și le aruncă pe casă. *Dacă cununa se oprește pe acoperiș, este semn că acela a căruia este cununa va avea bucurii, îi va merge bine; dacă, dimpotrivă, va cădea, este semn vădit pentru acela că-i va merge rău și poate chiar va muri*².

Dimitrie Cantemir relatează că în acest timp, când încep a se coace semănăturile, se adună fetele din mai multe sate, și alegând pe cea mai frumoasă și mai robustă, îi dau numele de *Drăgaica*. Apoi, cu ea înainte, merg prin semănături și-i fac o cunună împletită din spice, i-o pun pe cap, o înfrumusețează... Acestea, urmându-o în cântece destul de frumoase, o numesc sora și superioara lor³. Tinele o conduc în mijlocul holdelor pârguite, împletesc coronițe din flori, și la întoarcere în sat le aruncă peste casă. Dacă o coroană rămâne agățată de horn e semn că fata aceea care a aruncat-o se va mărita în acel an⁴. Sărbătoarea este o una a rodniciei și a vieții.

Sărbătoarea aceasta ne aduce aminte de faptul că Sfântul Ioan a fost mult dorit și așteptat, că el a fost rodul rugăciunilor bătrînului preot Zaharia și ale soției sale Elisabeta. Ei își pierduseră nădejdea că vor mai avea copii. Când Zaharia a tămâiat în templu, și arhanghelul Gavriil i-a adus vestea, fiind neîncrezător, Dumnezeu i-a luat graiul până ce s-a născut pruncul.

După ce s-a născut, bucuria lui a fost mare și, plin fiind de Duh Sfânt, a exclamat: *Binecuvântat este Domnul Dumnezeu lui Israel, că a cercetat și a făcut răscumpărare poporului Său;... Iar tu, pruncule, prooroc al Celui Preaînalt te vei chema, că vei merge înaintea feței Domnului, ca să gătești căile Lui (Luca 1, 68 și 76)*. Știm ce misiune importantă a avut Sfântul Ioan Înaintemergătorul.

Într-o lume în care nu întotdeauna sunt doriți copiii, noi milităm pentru nașterea de prunci, pentru că niciodată nu știm ce rosturi deosebite pot avea acești copii ce se nasc. Milităm și pentru a fi ajutați părinții să-i poată crește și educa.

Repetăm mereu acest îndem: tinerii noștri creștini să aibă măcar trei copii. Un copil pentru tata, un copil pentru mama, și unul pentru Biserică și Țară. Atunci prognoza sumbră cu îmbătrînirea României și a întregii Europe creștine n-ar mai fi valabil.

E bine să se nască mai mulți copii, dar nu-i suficient. Ei trebuie și educați. Trebuie crescute frumos, sănătoși și manierați. Într-o lume a exceselor, trebuie să le insuflăm echilibrul. Sfântul Maxim Mărturisitorul ne învață că: *Nu băutura este rea, ci beția; nici mâncarea, ci îmbuibarea stomacului; nici facerea de prunci, ci curvia; nici banii, ci iubirea de bani; nici slava, ci slava deșartă. Iar dacă e așa, nimic nu e rău din cele ce sunt, decât reaua întrebuințare, care vine din negrija minții de a cultiva cele firești*⁵.

Sfântul Apostol Pavel ne spune că începutul luptei cu răul îl fac părinții, și apoi lupta cu răul o continuă Biserica și școala. El este categoric: *Voi, părinților, nu întârâtați la mână pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și cercetarea Domnului (Efeseni 6, 4)*. Iar în Epitola către Timotei, zice așa: *Dacă cineva nu poartă grijă de ai săi și mai ales de casnicii săi, s-a lepădat de credință și este mai rău decât un necredincios (1 Timotei 5, 8)*.

Sfântul Ioan, a cărui naștere o serbăm, s-a format în frică de Dumnezeu, și, când a venit vremea, a putut spune cu glas de tunet: *Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui (Luca 3, 4)*.

¹ Preot Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica Generală*, EIBMBOR, București, 1993, p. 224.

² Tudor Pamfile, *Sărbătorile la români*, Editura Saeculum, București, 1997, p. 67.

³ *Ibidem*, p. 66.

⁴ Preot Prof. Dr. Ene Braniște, *Dicționar Enciclopedic de științe religioase*, Dieceza Caransebeș, 2001, p. 142.

⁵ Capete despre dragoste III, 4; Filocalia 2, Sibiu 1947, p. 77.

Comunicat de presă

Noi hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

N în ziua de 24 mai 2018, în Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfășurat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

La solicitarea insistentă a clerului și a credincioșilor mireni din Mitropolia Basarabiei, Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preasfințitul Părinte Antonie de Orhei, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Chișinăului, ca Episcop de Bălți.

De asemenea, Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Veniamin Goreanu, Consilier patriarhal, ca Episcop al Basarabiei de Sud.

În cadrul aceleiași ședințe, Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Timotei Bel ca Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. Noul Arhiepiscop-vicar va purta titlatura Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul.

Sfântul Sinod a luat și alte hotărâri, dintre care amintim:

- A fost aprobată propunerea Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei de înscriere în calendarul Bisericii Ortodoxe Române în ziua de 9 iulie a cinstirii Sfintei Icoane a Maicii Domnului – „Îndrumătoarea” de la Mănăstirea Neamț, începând cu anul 2019. De asemenea, au fost aprobate textele slujbei, sinaxarului, troparului, condacului și acatistului cinstirii acestei Sfinte Icoane.

- A fost aprobat calendarul bisericesc pentru anul 2019. Sfintele Paști se vor sărbători în ziua de 28 aprilie.

- A fost reiterată poziția Bisericii Ortodoxe Române privind legalizarea parteneriatelor civile, având în vedere faptul că aceasta va conduce la încurajarea și legalizarea concubinajului, precum și la deresponsabilizarea partenerilor de viață, în detrimentul interesului major al copiilor. Respingerea parteneriatelor civile este și poziția tuturor Bisericilor Ortodoxe, exprimată la Sfântul și Marele Sinod din Creta din anul 2016.

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

Arhimandritul Timotei Bel, noul Arhiepiscop-vicar ales al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului

N în ședința din 24 mai, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales ca Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, cu titlatura de Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, pe arhimandritul Timotei Bel, prilej cu care, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel l-a felicitat și l-a încurajat pe noul arhiepiscop vicar în misiunea viitoare: „A fost apreciată activitatea de până acum și avem speranța că veți continua și intensifica activitatea viitoare sub îndrumarea și ascultarea Chiriarhului, a Preasfințitului Părinte Iustin, și tot ceea ce faceți acolo să fie spre slava lui Dumnezeu și binele Bisericii noastre”.

Date biografice ale Arhim. Timotei Bel
Arhim. Timotei (Cristian – Simion) Bel, fiul lui Bel Augustin și Anastasia, născut în localitatea Rohia, județul Maramureș, la 13 Ianuarie 1974. Între 1980-1988 urmează clasele I-VIII, la Școala Generală din satul natal Rohia, Județul Maramureș; între 1988-1990 urmează clasele IX-X, la Liceul Teoretic „Petru Rareș” din Târgu Lăpuș; între 1991-1996 Seminarul Teologic Ortodox Român din Cluj-Napoca; între 1996-2000 Facultatea de Teologie Ortodoxă din Oradea, devenind în anul 2000 licențiat în teologie cu lucrarea „Părinți duhovnici din Transilvania, apărători ai dreptei credințe” la disciplina de Misiologie și Ecumenism, sub îndrumarea prof. univ. dr. Ioan Mihălan, Episcopul Oradiei; între 2000-2001 face studii aprofundate la Facultatea de Teologie Ortodoxă Oradea; în 2001, sesiunea Iunie, obține diploma de Master – Teologie Istorică; în anul universitar 2000-2001, a urmat cursuri de limbă greacă modernă în cadrul

secției de Filologie a Facultății de Filozofie din cadrul Universității Aristotel, Tesalonic – Grecia, pe care le-a absolvit cu calificativul „exceptional”; în intervalul iunie 2001 - decembrie 2006 este doctorand al Facultății de Teologie Ortodoxă Aristotel, Tesalonic – Grecia; în 19 Iunie 2007 și-a susținut public teza de doctorat cu titlul „Erminia și Exegeza Noului Testament în B.O.R. în sec. XX, sub îndrumarea Prof. Univ. Dr. Ioannis Galanis; în 5 Iulie 2007 a deposedat jurământul de doctor în teologie, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Tesalonic, Grecia.

În 6 Octombrie 1989 la vârsta de 15 ani a fost primit ca viețuitor al Mănăstirii „Sf. Ana” Rohia, de către Ieromonahul Iustin Hodea, starețul mănăstirii, actualul Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului; la 1 Octombrie 1993 - hirotonit diacon de către Preasfințitul Părinte Justinian Episcopul Maramureșului și Sătmarului; în 28 iunie 1994 a fost tuns în monahism de către Prea Sfințitul Justinian Episcopul Maramureșului și Sătmarului, iar Preasfințitul Justin Sigheteanul i-a fost și naș de călugărie, primind numele de Timotei; în 14 Septembrie 2005 a fost hirotonit preot (ieromonah) de către Preasfințitul Justin Sigheteanul (hirotosit protosinghel 14 Septembrie 2005); între 2001-2005 a slujit ca ierodiacon, iar în perioada 2005-2006 ca arhimandrit în bisericile „Sfântul M. Mc. Dimitrie” și „Înălțarea Sfintei Cruci” din orașul Serres – Mitropolia Serresului și Nigritei, Grecia; în 1 Februarie 2006 – Exarh al mănăstirilor din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului; în 14 Septembrie 2006 - „Înălțarea Sfintei Cruci” – hirotosit arhimandrit de către Prea Sfințitul Justin Sigheteanul; în 1 Mai 2007 a devenit stareț al Mănăstirii „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” - Scărișoara Nouă.

Activitatea științifică și publicistică

Este autorul cărții: Erminia și Exegeza Noului Testament în B.O.R. în sec.XX., Editura Alma Mater, Cluj Napoca, 2009, 230 p. A tradus din limba greacă „Prima omilie a Sfântului Ioan Gură de Aur la Epistola a doua către Tessaloniceni a Sfântului Apostol Pavel”, traducere din PG VI, pp. 10-19, în revista „Graiul Bisericii Noastre”, Nr. 9 (59), anul XVIII, Baia Mare, ianuarie - mai 2007, pp. 10-12; pregătește traducerea din greacă Ioannis L. Galannis, *Epistola I către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, și *Epistola II către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*.

A publicat următoarele studii și articole: „Sfânta Scriptură în Exegeza Patristică”, în vol. *Lumea, dar divin și responsabilitate umană*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Sighetu Marmăției, 2009, pp. 201-208; „Erminia Rugăciunii Domnești la Sfântul Grigore de Nyssa”, în vol. *Anul comemorativ-omașial Sfântul Vasile cel Mare și al Sfinților Capadocieni*, Editura Universității de Nord Baia Mare, 2009, pp.137-157; „Ce este adevărul? Ioan 18.37-38 (Comentariu biblic)” în revista *Biserica Străbună* editată de parohia Ortodoxă „Buna Vestire” Ieud, 2011; „Pocăința și Duhovnicia în opera și activitatea Sfântului Ioan Gură de Aur”, în vol. *Sfântul Ioan Gură de Aur – 1600 de ani de la trecerea la Domnul*, Editura Universității de Nord, Baia Mare, 2007, p.233-246; „Popas duhovnicesc. Sinaxa Stareților, starețelor și duhovnicilor din Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului la Mănăstirea Râmeț”, în revista *Graiul Bisericii Noastre*, Nr.8, noiembrie – decembrie, 2006; „Comuniune frățească în unitatea Duhului”, în revista *Graiul Bisericii Noastre*, Nr.1-2, anul XV, Baia Mare, 2005; „Viața monahală în Eparhia Maramureșului și Sătmarului”, în revista *Graiul Bisericii Noastre*, Nr. 1 (73), anul XXIV, Baia Mare, ianuarie-martie, 2013; „Preasfințitul Iustin – două decenii de activitate jertfelnică”, în revista *Graiul Bisericii Noastre*, Nr. 2 (78), anul XXV, Baia-Mare, aprilie-iunie 2014, pp. 33-34; „Viața monahală la 25 de ani de la reactivarea Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului”, în revista *Graiul Bisericii Noastre*, număr aniversar la 25 de ani de la reactivarea Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, septembrie 2015, pp. 88-98.

Activitatea administrativă

În anul 2007 i s-a încredințat conducerea mănăstirii „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” Scărișoara Nouă, protopiatul Carei. În această ascultare a pus în lucrare următoarele proiecte: în 2009 - definitivarea lucrărilor la poarta de intrare în mănăstire; în 2010 - înălțarea unui monumental altar de vară în stil maramureșan; în 2012 - înălțarea noii case monahale din incinta mănăstirii; în 2014 - rectitorirea bisericii mănăstirii prin desfacerea celei vechi și construirea uneia noi, pe măsura așezământului, după un proiect executat de domnul arhitect Cordoș Dorel.

Pe toate acestea le-a realizat sub directa îndrumare a P.S. Iustin Sigheteanul, părintele său duhovnicesc.

A consemnat pr. Florin-Cătălin Ghiț

Ședința de constituire a Adunării Eparhiale pentru perioada 2018-2022

Pr. Cristian Baciu

Consilier administrativ bisericesc

Sâmbătă, 19 mai 2018, în sala „Episcop Nicolae Ivan” a Centrului eparhial din Cluj-Napoca a avut loc ședința de constituire a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Vadului Feleacului și Clujului pentru perioada 2018-2022.

Înainte de a consemna modul în care s-a desfășurat acest eveniment important din viața eparhiei noastre, se cuvine să precizăm ce este Adunarea Eparhială și să amintim importanța participării mirenilor în misiunea Bisericii.

Adunarea Eparhială este organism deliberativ pentru toate problemele administrative, culturale, social-filantropice, economice și patrimoniale ale Eparhiei. Numărul membrilor Adunării Eparhiale este de 30 (10 preoți și 20 mireni), care au fost aleși pe circumscripții, în cadrul colegiilor electorale preoțești și mirenești. Membrii Adunării Eparhiale se aleg pe termen de patru ani și pot fi aleși pentru cel mult două mandate (art. 90 și art. 91 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române).

Conform prevederilor din legislația bisericească, „Biserica Ortodoxă Română se administrează autonom prin organisme proprii reprezentative, constituite din clerici și mireni” (art.3, alin. 2 din Statut). Forma de conducere a Bisericii fiind **sinodală** (principiul sinodalității), organismele superioare de conducere ale Bisericii noastre nu sunt cele individuale, reprezentate de către persoane, ci, cele constituite sub formă de sinoade, adică organisme colegiale sau colective: Adunarea parohială, Adunarea eparhială și Adunarea Națională Bisericească. Aceste adunări fac posibilă conducerea treburilor bisericești prin **conlucrarea credincioșilor cu clerul**¹.

Părintele Profesor Isidor Todoran, într-o conferință pe această temă a participării mirenilor la viața Bisericii, spunea că: **fără credincioși, clerul nu are rațiunea existenței, după cum fără cler credincioșii nu constituie Biserica. Clerul și credincioșii se condiționează reciproc**². Biserica nu este constituită nici numai din cler, nici numai din credincioși, ci din amândouă aceste elemente, participând împreună la viața bisericească, cu îndatoriri și cu drepturi „împreună-lucrători cu Dumnezeu” (1 Co 3, 9) în lucrarea de mântuire.

În cuvântul de deschidere al ședinței de constituire a Adunării Eparhiale, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a vorbit despre însemnătatea Bisericii pentru lumea întreagă și a spus că: *Biserica este cea mai importantă instituție, divino-umană, care ne conduce spre mântuire*. Totodată Părintele Mitropolit Andrei a subliniat misiunea specială a credincioșilor mireni în Biserică, și apoi a vorbit despre Centenarul Marii Uniri.

După validarea celor 30 de mandate, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, ca Președinte al Adunării, a declarat Adunarea legal constituită. Apoi au fost desemnați reprezentanții Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului în Adunarea Națională Bisericească: Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, Prof. Univ. Dr. Ioan Aurel Pop și Prof. Univ. Dr. Ioan Rus. De asemenea a avut loc alegerea membrilor onorifici ai Adunării Eparhiale, alegerea membrilor Consiliului Eparhial, ai Consistoriului Eparhial și ai Consistoriului Eparhial Monahal, precum și delegarea unui membru pentru Consistoriul Mitropolitan (Asist. Univ. Dr. Răzvan Perșa) și Consistoriul Mitropolitan Monahal (Arhim. Prof. Samuel Cristea).

Au luat cuvântul o parte din membrii Adunării Eparhiale: P.C. Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, Președintele Senatului Universității Babeș-Bolyai, P.C. Prof. Univ. Dr. Ioan Bolovan, Prorector al Universității Babeș-Bolyai, Dl. Emil Radu Moldovan, Președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, Dl. Ovidiu Victor Frenț, Prefectul Județului Bistrița-Năsăud și Conf. Univ. Dr. Adrian Papahagi.

Misiunea Bisericii trebuie susținută în continuare prin implicarea clerului și a mirenilor din cadrul organismelor eparhiale, ancorată în realitatea problemelor societății de astăzi.

¹ Arhid. Prof. Univ. Dr. Ioan N. Floca și Prof. Dr. Sorin Joantă, *Administrarea bisericească parohială și legislație*, ediția a II-a, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2002, pp. 5-8.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Isidor Todoran, „Însemnătatea elementului mirean în biserică și participarea lui la exercitarea puterii bisericești”, în vol. *Personalități ale Universității Babeș-Bolyai: Isidor Todoran*, volum coordonat de Ioan Chirilă, Presa Universitară Clujeană, 2017, p. 161.



Tableta lunii

Bucuria laudei

Alexandru Nemoianu

(Statele Unite)



În *Pateric*, această comoară fără egal a Ortodoxiei, există o relatare. Se spune despre avva Agathon că s-au dus unii la dânsul, auzind că are dreaptă și mare socoteală. Și vrând să-l cerce dacă se va mânia, i-au zis lui: „Tu ești Agathon? Am auzit despre tine că ești curvar și mândru”. Iar el a zis: „Ei bine, așa este”. Și i-au zis lui: „Tu ești Agathon bârfitorul și clevețitorul?”. Iar el a zis: „Eu sunt”. Au zis iarăși: „Tu ești Agathon eretic?”. Iar el a răspuns: „Nu sunt eretic”. Și l-au rugat pe el, zicând: „Spune-ne nouă, pentru ce atâtea câte ți-am zis ție le-ai primit, iar cuvântul acesta nu l-ai suferit?”. Zis-a lor: „Cele dintâi acuze mi le însușesc pentru că sunt de folos sufletului meu. Dar cea de pe urmă n-o primesc căci a fi eretic este despărțire de Dumnezeu și nu voiesc să mă despart de Dumnezeu”.

În această scurtă apoteogmă din *Pateric* se cuprinde o înțelepciune și cale de trăire, ale căror adâncimi ne copleșesc. Prin viață sa îmbunătățită, Avva Agathon mărturisea și modul în care, ca oameni, putem cădea în păcat, și modul în care, cu mila lui Dumnezeu, putem ieși din păcat și merge la viață.

Învățătura avvei Agathon ne arată că o cădere în credință este mai gravă decât orice păcat, căci este o separare de voia lui Dumnezeu. Iar căderea din credință dreaptă înseamnă învățătura greșită, incompletă, pe scurt erezie și sectarism.

În primul rând diavolul îl luptă pe om prin gânduri necredincioase, gânduri care pun la îndoială sau, mai rău, oferă „alternative” voii lui Dumnezeu. Așa au fost amăgiți protopărinții noștri și așa au ajuns să fie alungați din Rai. Iar acest „model” este urmat de necuratul de atunci încoace cu tot mai multă furie și, din nefericire, cu tot mai mare „succes”.

Toate ereziile, de la arianism și până la actualele „secte”, introduc o „alternativă”, o „mică” modificare. Aceste inovații sunt ispitele întinse de cei mai periculoși dintre demoni, „demonii teologi”. Ei știu mai bine ca orice pământean „scripturile” și, folosind citate trunchiate și luate din context, îi amăgesc pe cei slabi de înger. Nu întâmplător orice discuție cu un „sectant” va sfârși prin a fi o adunare de citate scripturistice luate din context. Nu întâmplător, prin acest model, s-a ajuns la aproape treizeci de mii de „secte”, una mai „credincioasă” Scripturilor decât alta (în închipuirea lor). Iar unele dintre secte sunt atât de „credincioase” Scripturilor, că au ajuns să nu mai fie creștine! De aceea, este peste măsură de important ca „Scripturile”, înțelesul lor, să îl dobândim în Biserică, conform Tradiției și experienței duhovnicești a Mariilor Părinți. Erezii, aceste ispite demonice, caută să acopere și direct să încurajeze dorințe sau înclinații păcătoase pe care le avem ca moștenitori ai naturii căzute a protopărinților noștri. Căci noi nu am moștenit „păcatul” lor, noi am moștenit natura lor căzută, adică stricăciunea firii omenești, căci altceva nici nu puteau să ne transmită.

Prin urmare ereziile, adică „sectele”, fac lucrul cel mai rău, despre care avertiza avva Agathon: ne despart de Dumnezeu. Iar asta este devastator! Păcatele sunt comise de toți oamenii și în foarte multe feluri. Aceasta este rău, dar cel mai mare rău este persistența în păcat și, în final, „îndrăgirea” păcatului; starea în care păcatul ajunge a fi socotit stare normală, dacă nu direct „virtute”. Iar acest lucru este datorat exact ereziei, „sectei”, care, despărțindu-ne de Dumnezeu și de Biserica Lui, de Biserica Ortodoxă, face cu neputință îndreptarea, regretul pentru păcat, pocăința. Căci deplina pocăință și deplina iertare nu pot fi căpătate decât prin mărturisire, hotărârea de a nu repeta păcatul, rugăciunea de iertare și Împărțășirea cu Sfintele Taine în Biserica Ortodoxă. Nu există alt mod.

Iar cu aceste lucruri în gând putem contempla marele dar pe care l-am primit și pe care îl avem în Biserica Ortodoxă, Trupul lui Iisus: de a putea aduce laudă dreaptă, mulțumire și rugăciune lui Dumnezeu.

Dumnezeu nu are nevoie de nimic de la noi. Toate pe care le avem sunt de la El și sunt ale Lui. El singur știe cum le împarte, cui le împarte și de ce le împarte într-un fel, și nu în altul. Dar la asta se adaugă faptul că El ne iubește pe toți și pe fiecare la fel de mult și cu aceeași intensitate, pe care noi nu o putem gândi sau închipui. În această condiție, Dumnezeu așteaptă de la noi dragostea și credința noastră. Singurul lucru pe care îl putem face este să îi aducem laudă, mulțumire pentru toate, să avem dragoste pentru semenii noștri, care sunt copiii Lui, pe care îi iubește cu o iubire infinită, și să îi adresăm rugăciuni.

Lauda, mulțumirea și rugăciunea trebuie aduse lui Dumnezeu în tot locul și în toată vremea. Aceasta nu poate depinde de circumstanțele vieții. Căci dacă am aduce laudă doar când suntem în belșug, nu lui Dumnezeu am aduce laudă, ci lucrurilor din jurul nostru. De aceea ni se spune că cea mai autentică laudă se aduce în „pustie”. Acolo unde bunurile vieții nu sunt, mai deloc, iar Slava lui Dumnezeu mai aproape decât oriunde.

Lauda, mulțumirea și rugăciunea aduse lui Dumnezeu sunt mărturisire că suntem lucrul mâinilor Lui și suntem fii ai Lui, în locul moștenirii Lui. Dar acestea trebuie aduse așa cum se cuvine, adică drept. De aceea și spunem Biserica Drept-Măritoare, Ortodoxă. Lauda, mulțumirea și rugăciunea nu pot fi aduse oricum. Ele trebuie să fie aduse drept, conform voii lui Dumnezeu, Tradiției, Scripturii și Dreptei învățături. Cei care își imaginează că a „crede” ceva nedefinit este suficient se înșală amarnic. Să nu uităm că și „demonii cred și se cutremură” (*Iacov 2, 19*). În pustie, evreii care s-au revoltat și au apucat să se închine la „vițelul de aur” (arhetipul ereziei, sectarismului!) și ei credeau, dar nu cum trebuie.

Pentru cei care suntem în Ortodoxie, un singur lucru ne este de trebuință: să ascultăm fără îndoială învățătura Bisericii și să o urmăm, atâta cât ne țin puterile și ne dăruiește mila lui Dumnezeu.

Iar dincolo de asta, sunt încredințat că „nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânii, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru” (*Rm 8, 38-39*).

Postul Sfinților Apostoli: repere liturgice

Cezar Login



În fiecare an, în luna care urmează după Duminica tuturor Sfinților, se începe unul dintre cele patru posturi mari din calendarul liturgic al Bisericii Ortodoxe: *Postul Sfinților Apostoli* Petru și Pavel, care se încheie în ajunul acestui praznic (28 iunie). Durata acestui post este variabilă, putând ajunge până la peste patruzeci de zile: o veritabilă *patruzecime*.

Tipiconul Sfântului Sava¹ îi dedică un întreg capitol. Sunt abordate două paliere: *rânduilei liturgice* și *rânduiala postirii*, însoțită de precizarea altor capitole unde există informații suplimentare privind sistemul dezlegărilor. Le vom analiza pe rând.

Rânduilei liturgice²

În zilele de rând de peste săptămână (luni-vineri) se pot săvârși două tipuri de celebrări: slujbe cu *Aliluia*, după rânduiala Postului Mare, numite astfel pentru că la Vecernie, în locul prochimului se cântă *Aliluia*, iar la Utrenie, de asemenea, se cântă *Aliluia* însoțit de cântările Treimice și se fac metanii împreună cu Rugăciunea Sfântului Efreim Sirul; și slujbe cu *Dumnezeu este Domnul*.

Sâmbăta se pot săvârși slujbe cu *Dumnezeu este Domnul*; dar, observând capitolul 15 al Tipiconului, se poate cânta și *Aliluia* și să se facă pomenirea morților, așa cum se procedează în sâmbetele a 2-a, a 3-a și a 4-a din Postul Mare. *Duminica* se celebrează Privegherea obișnuită a Învierii.

În cazul în care în zilele de rând (luni-vineri) sau sâmbăta se întâmplă un Sfânt cu formular de slujbă complet în Minei (șase stihiri la Vecernie – slujbă „pe 6”, sau cu rang mai mare – Doxologie Mare, Polieleu sau Priveghere) se cântă *Dumnezeu este Domnul*.

Deși în edițiile actuale ale Mineiului pe Mai și pe Iunie nu mai sunt indicate explicit zilele cu *Aliluia*³, ele sunt numeroase⁴; fiind indicate în Tipicon. Spre exemplu, în anul 2018 se poate celebra slujba cu *Aliluia* în următoarele zile de rând (luni-vineri⁵): 4, 5, 6, 7, 13, 15, 18, 20, 22 și 26 iunie. Iar în două dintre sâmbete (16 și 23 iunie) se poate face slujbă de pomenire pentru cei adormiți.



Rânduiala postirii

Săptămâna prezintă trei rânduile de postire care se repetă ciclic și alternează: luni-miercuri-vineri, marți-joi și sâmbătă-duminică.

Lunea, miercuria și vinerea se ajunează până la ceasul al IX-lea (aproximativ ora 15), după care se mănâncă mâncare uscată, negătită, fără untdelemn sau vin. O practică alternativă este ajunarea până după Vecernie. Precizarea este relativ ambiguă. Tipicul grecesc vine cu o lămurire suplimentară: dacă se cântă slujbă cu *Aliluia*, se ajunează până după Vecernie, iar dacă se cântă *Dumnezeu este Domnul*, până după ceasul al IX-lea. Totuși, în ambele situații, principiul rămâne același: se mănâncă o *singură* dată în zi.

Marțea și joia, după rânduiala actuală, se mănâncă mâncare gătită cu untdelemn și se poate bea vin (cap. 35). Dacă este slujbă cu *Dumnezeu este Domnul*, se mănâncă de două ori pe zi; dacă este slujbă cu *Aliluia*, probabil doar o singură masă⁶.

Sâmbăta și duminica rânduiala postirii se ușurează, fiind permisă consumarea de mâncăruri cu untdelemn, vin și pește.

În funcție de rangul liturgic al zilelor, atunci când este slujbă cu Doxologie Mare sau rang mai înalt, se ușurează postirea. *Dezlegările* alcătuiesc următorul sistem. *Luni, marți și joi*, dacă este slujbă cu Doxologie Mare sau rang mai înalt (Polieleu, Priveghere) se dezle-

gă la untdelemn, vin și pește. *Miercuri și vineri*, dacă este slujbă cu Doxologie Mare sau Polieleu se dezleagă la untdelemn și vin, iar dacă este slujbă cu Priveghere (24 iunie și ziua hramului), se dezleagă și la pește (cap. 35).

Din analiza structurii slujbelor și a rânduilelor postirii, se poate observa legătura strânsă dintre rangul liturgic al zilei – tipul de slujbă celebrată și, implicit, ora la care se săvârșește Dumnezeiasca Liturgie – și cele două dimensiuni ale postirii: postul euharistic și postul ascetic⁷. Cu cât rangul liturgic este mai mic, cu atât se ajunează mai mult și se postește mai aspru; și invers, cu cât rangul liturgic al zilei este mai înalt, cu atât se scurtează durata ajunării, asprimea postului scade, existând și numeroase dezlegări.

Astfel, chiar dacă în Postul Sfinților Apostoli nu există o imnografie specială, așa cum se întâmplă în Postul Mare, totuși, prin forma exterioară a slujbelor, prin ritualul și desfășurarea lor, conjugate cu ajunarea și cu postul, mulțumim lui Dumnezeu pentru Darurile Sfântului Duh revărsate peste Biserică la Cincizecime⁸ și, în același timp, ne pregătim pentru a întâmpina sărbătoarea Sfinților Apostoli.

În sfârșit, o sugestie liturgică. În practica actuală, în acest post slujbele cu *Aliluia* au fost (aproape) complet eliminate. Ar merita reintroduse cel puțin din două motive. În primul rând, pentru că reprezintă o formă mult mai veche a celebrărilor liturgice bizantine, odinioară săvârșite în aproape toate zilele de peste an. Dar, mai ales, pentru că acest tip de slujbe au un caracter mult mai penitential și mai adecvat unei perioade de post, fiind suficient de menționat numeroasele închinăciuni și metanii din structura acestor celebrări, dar și rostirea constantă a rugăciunii Sfântului Efreim Sirul: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert, nu mi-l da mie. / Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, slugii Tale. / Așa, Doamne, Împărate, dă-mi ca să îmi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin.*

¹ *Tipicon*, Chișinău, 2007, cap. 53, p. 611; ed. slavonă, cap. 51, Moscova, 2015, p. 1044; ed. grecească, cap. 57, dă o descriere mult mai amănunțită a rânduilelor liturgice specifice acestui post – *Tipicon*, [2009], p. 465.

² Cap. 11, 50 (14 noiembrie) și 53.

³ În vechile ediții, slujba zilei era prefațată de indicație tipiconală „Aliluia sau troparul”.

⁴ În cazul duratei maxime a Postului de 42 de zile, există 27 de zile cu *Aliluia*, deci mai mult de jumătate dintre ele (a se vedea C. LOGIN, *Teologie și practică liturgică*, Cluj-Napoca, 2014, p. 122).

⁵ După rubricile din unele Minei românești pe Noiembrie, acest tip de slujbe se obișnuiește să fie celebrate doar luna, miercuria și vinerea.

⁶ Unele tipice mai vechi confirmă ipoteza mesei unice; spre ex., *Tipiconul lui Nikon de la Muntele Negru* (sec. XI) permite marțea și joia o singură masă pe zi, cu mâncare gătită, dar fără untdelemn și fără vin.

⁷ A se vedea: A. SCHMEMANN, *Postul Mare*, trad. V. Gavrilă, Edit. Sophia, București, 2013, pp. 87-93.

⁸ În unele izvoare vechi, acest post era numit și „Postul Cincizecimii” (E. BRANIȘTE, *Liturgia generală*, Edit. Basilica, București, 2015, p. 388).

Interviu cu ÎPS Părinte Mitropolit Andrei

Acest interviu cu Înaltpreasfințitul Părinte Andrei Andreicuț, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, a fost realizat de jurnalistul clujean Mihai Cistelican și a apărut pe platforma on line: STIRIPESURSE.RO.

Reporter: Biserica Ortodoxă Română sărbătorește în 2018 anul magial al unității de credință și de neam. Cum crede Înaltpreasfințita voastră că trebuie sărbătorite aceste valori?

ÎPS Andrei: Din punct de vedere spiritual, unitatea națională a românilor a fost un pas înainte extraordinar. Multă vreme au trăit despărțiți în cele trei țări (în Muntenia, în Moldova, în Transilvania). Și a venit clipa cea mare la 1 decembrie 1918. Ca o avanpremieră, întâi s-a unit Basarabia pe 27 martie. Apoi, toamna s-a unit Bucovina. Și în sfârșit în 1 decembrie s-a unit Transilvania cu Regatul României. Și din punct de vedere spiritual a fost o realizare mare, foarte mare. Nu mai pomenesc cealaltă realizare, din punct de vedere național sau administrativ. În rugăciunea pe care a ținut-o la Alba-Iulia Episcopul Miron Cristea, care mai târziu va fi Patriarhul României, a făcut următoarea afirmație, adresându-se lui Dumnezeu: „Doamne, eram ca floarea în brumă și aplecat înspre pământ era sufletul nostru. Din această stare ne-ai ridicat!”. Chiar că a fost o mare realizare. Și tot atunci la 1 decembrie 1918, alături de episcopul ortodox Miron Cristea era episcopul greco-catolic Iuliu Hossu și zicea el, citând Evanghelia după Matei, care redă cuvântul lui Hristos: „Ceea ce urechile multora ar fi dorit să audă și n-au auzit; ceea ce ochii multora ar dori să vadă și n-au văzut v-a fost dat vouă astăzi să auziți și să vedeți, realizându-se unitatea națională a românilor”. Deci a fost un act foarte important.

Înainte de a începe interviul mi-ați spus că aveți o simpatie aparte pentru Ion Agârbiceanu. Și eu am. El are o nvelă intitulată *Singurătate*. O rezum pe scurt. Un dascăl tânăr din Ardeal, Marin Mureșan, a plecat pe front în Primul Război Mondial și s-a întors. A participat la Marea Adunare de la Alba-Iulia de la 1 decembrie 1918, adunare care l-a marcat pentru totdeauna. Pentru că s-a întors acasă, și-a reluat misiunea de dascăl și după-amiaza rătăcea singur pe câmp. Oamenii credeau că suferă de o suferință psihică, dar nu era. A venit inspectorul școlar și a mers tiptil pe urmele lui – povestește Agârbiceanu – să-l audă ce spune. Și spunea despre patria sa: „Tu știi de câtă vreme am vrut să te văd așa? Cu toate lanțurile sfărmate și să tresalți de fericirea ta, iubita mea patrie. Te-aș mângâia ca pe un copil, de-ar fi să trăiesc mii de ani: munții tăi, câmpiile tale, codrii tăi, apele tale – toate îmi grăiesc de nespusa ta fericire. Patria mea, tu nu ești pământ mort, ci ești suflare vie”. Însă sfârșitul discursului dascălului Marin Mureșanu este trist. El se adresează țării: „Credeam că-ți vor cădea înaintea adoratorii cu sutele de mii. Și ce văd? Văd în jurul tău larmă, ceartă, oamenii aleargă după lucruri efemere și te neglijează pe tine, frumusețe absolută”. Tare se potrivește și cu vremurile noastre: oamenii alergă după multe banalități. Sunt obsedați de două patimi, care-i zăpăcesc: patimile trupești și atașamentul de materie, de bani. Nu că nu e nevoie de bani pentru o viață onestă, dar e nevoie de dreptă judecată, de o măsură în toate. Ceea ce a constatat el atunci poți constata și astăzi pentru că este jubileul Marii Uniri. Sunt 100 de ani de la evenimentul astral ce a avut loc, și totuși nu toți realizează cât de mare a fost acest pas pe care Dumnezeu l-a rânduit pentru români atunci, la 1918.

R.: Ați spus la începutul anului 2018 că se luptă adesea împotriva „valorilor «învechite» (credința creștină și dragostea față de țară), care stânjenesc”. Cine credeți că sunt cei care luptă împotriva acestor valori și cum acționează ei?

ÎPS Andrei: N-aș putea preciza exact, dar e o stare de spirit. Este o stare de spirit care se propagă. Vedeți că parcă multora le este jenă să sublinieze cât de important este atașamentul față de țară, cât de important este patriotismul. Parcă-i jenează. Nu-i mai auzi vorbind și nu mai abordează acest subiect. Iar în ce privește preocuparea spirituală, importantă în ce ne privește, o socotim cea mai importantă. Nu a zis Domnul Hristos: „căutați întâi împărăția, dreptatea lui Dumnezeu și toate celelalte vi se vor adăuga vouă?” Ei, pentru foarte mulți viața spirituală nu mai contează. De unde o fi venit acest duh? Nu știu de unde, dar vine de undeva. Capătul capătului de unde vine este necuratul, diavolul, dar se folosește și de oameni.

Vedeți, cu ani în urmă, s-a făcut o încercare de alcătuire a Constituției Uniunii Europene. Și unii au fost de părere că trebuie trecut acolo un adevăr: Uniunea Europeană are rădăcini creștine. În final nu s-a ajuns la unanimitate de păreri în acest sens, măcar că e o realitate care se impune.

De exemplu: ați spus de unde o fi venind? Nu știu să vă spun. De la cel rău o fi venind acest mod de a gândi. Dar cele două valori despre care am vorbit nu sunt desuete, ci sunt esențiale pentru dănuirea noastră în timp.

R.: Într-un mesaj despre anul Centenarului ați afirmat că se strecoară în mentalitatea oamenilor globalismul, care ar fi mai periculos decât internaționalismul proletar. De ce este atât de periculos globalismul? Ce are el atât de găunos?

ÎPS Andrei: Depinde cum definim globalismul. Dar dacă e vorba de un creuzet în care sunt amestecate toate lucrurile și nu se mai face o distincție între valoare și valoare atunci vă închipuiți acest globalism cât de dăunător este. Adică nu le mai pasă concret românilor de valorile pe care le-au moștenit de 2000 de ani. Ar trebui să le pese. Fără să neglijăm sau să disprețuim valorile altor neamuri, pentru că au și ei valorile lor. Nu le putem neglija pe ale noastre. Or, se văd anumite tendințe, cum ar fi a celor care părăsesc țara: unii o părăsesc din motive obiective (că n-au de muncă aici), dar alții o părăsesc fără să le pară rău sau a disprețui ceea ce s-a moștenit înainte în țara ta... (n. r.: pauză de câteva secunde), în virtutea acestui globalism, care le amestecă pe toate... Internaționalismul proletar..., deși nu e pe linia spiritualității noastre, avea un ideal: să-i facă pe toți fericiți în lumea aceasta...



R.: Având în vedere că Biserica Ortodoxă Română a participat prin preoții ei la Unirea din 1918, iar în zilele noastre România face parte din NATO și UE, care crede Înaltpreasfințita voastră că trebuie să fie acum următorul proiect mare de țară în care și Biserica trebuie să fie implicată?

ÎPS Andrei: Mai multe proiecte trebuie să fie în atenția noastră. Eu cred că un proiect foarte important este acela de a ne educa cum trebuie tineretul. Să avem mai multă grijă față de tinerele generații. Nu le acordăm suficientă atenție. Și nu știu dacă acesta n-ar fi chiar cel mai mare proiect legat de țară: educarea tinerilor. Ca să le oferi posibilitatea de a se realiza, de a fi de folos familiilor pe care le vor întemeia ei înșiși și de a fi de folos țării. Acesta este un lucru foarte important: să avem grijă de tineret. Și apoi să nu neglijăm valorile spirituale ale acestui neam.

Apoi ar fi multe alte proiecte. Românii nu sunt oameni proști, dar e nevoie să fie bine organizați. Vă dau un exemplu. De ani de zile se tot speră să avem câteva autostrăzi care leagă regiunile României: partea de nord-vest să o lege de București, Iașiul să fie legat de Timișoara și să fie în general câteva autostrăzi esențiale și importante. Așa de rău ne-am administrat că încă nu le avem, după cum vedeți. Eu cred că aceasta trebuie să o facem, să ne educăm tineretul, să ne gospodărim bine țara pe care ne-a pus-o la îndemână Dumnezeu și multe altele. Oricum, ca om al bisericii, socot că trebuie să avem grijă și de partea spirituală a vieții noastre publice.

R.: Care este pericolul la care ne expunem dacă ne uităm trecutul și pe făuritorii României Mari?

ÎPS Andrei: Și copacul, dacă-i tai rădăcinile, se uscă. Acesta e pericolul: să rămânem fără noimă și fără rădăcini.

R.: Care credeți că este cea mai gravă criză prin care trece acum România, la 100 de ani de la Marea Unire?

ÎPS Andrei: Eu cred că o mare criză este cea morală. Sigur că și din punct de vedere material trebuie făcute multe lucruri. Dar cred că din punct de vedere spiritual trebuie îndreptate lucrurile.

R.: Putem vedea, atât în Europa, cât și în Statele Unite sau Rusia, că naționalismul este în creștere. Credeți că și în România ar trebui – prin toate instituțiile statului – să-i ajute și sprijine pe români și companiile sau interesele acestora în detrimentul companiilor și intereselor străine?

ÎPS Andrei: Nu trebuie să avem niciun resentiment față de companiile străine. Dar să ținem întâi de toate la ale noastre. Trebuie ajutate companiile românești. Și apoi, dacă este vorba de modalitatea aceasta de a ne educa, ziceam că formarea, educarea și creșterea tinerilor e de maximă importanță. Ei ar trebui crescuți în acest spirit. Nu șovini, dar iubitori față de țara lor. Și atunci implicit trebuie să avem grijă de companiile noastre românești și de firmele românești ca să reziste.

R.: Aveți multe luări de cuvânt despre tinerii din zilele noastre. Spuneți în una din ele că „educația trebuie să-i convingă din nou pe oameni, mai ales pe tineri, că erotismul deșănțat nu duce nicăieri, ci pângărește tot”. Cum și ce considerați că trebuie mai exact să-i învățăm pe tineri?

ÎPS Andrei: Multe trebuie să-i învățăm pe tineri. Întâi de toate să-i învățăm ceea ce mulți poate știu. Cred că trebuie întărit acest crez: că există Dumnezeu, că Dumnezeu ne-a creat pe noi oamenii, că omul a fost plămădit de Dumnezeu foarte bine: tânăr, sănătos, frumos, nemuritor... Că păcatul și patimile l-au făcut pe om din tânăr, sănătos, frumos și nemuritor să devină bătrân, urât, bolnav și muritor. Cred că ar trebui să cultivăm în sufletul tinerilor această convingere că viața lor este un dar al lui Dumnezeu și trebuie să o prețuiască ca atare. Dacă ziceam că Dumnezeu l-a făcut pe om perfect, în toate funcționalitățile trupului nostru au fost făcute bine: funcțiunea nutritivă i-a fost lăsată omului ca să-și întrețină viața, funcțiunea procreativă ca să se înmulțească oamenii pe pământ – așa trebuie întrebuințată. Din nefericire, datorită prăbușirii omului, funcția nutritivă devine o patimă și omul nu mai mănâncă ca să trăiască, ci trăiește ca să mănânce. Sau nu mai uzează de comuniunea trupească pentru a face copii și a se înmulți neamul românesc sau omenesc, ci numai din plăcere. Tinerii trebuie să înțeleagă lucrurile corect, așa cum sunt ele. Să întemeieze familii frumoase, pentru a-și face un viitor frumos să învețe...

Haideți să vă spun ceva. A murit la Athos un părinte pe care îl chema Paisie Aghioritul, și el îi primea pe pelerinii care mergeau acolo, și în general rezuma învățătura lui la trei lucruri: „Am observat că oamenii vremurilor noastre pot fi împărțiți în trei categorii: oamenii maturi, care sunt în câmpul muncii; tinerii elevi și studenți, și pe de altă parte noi toți creștinii. Am observat că oamenii maturi ar vrea să câștige mult fără să muncească, că elevii și studenții ar vrea să ia note mari fără să învețe și că noi toți, creștinii, am vrea să ne mântuim și să ajungem în rai fără să mergem la Biserică, fără să ne rugăm sau să facem milostenie și acte de caritate. Or, toate acestea trei sunt imposibile. Ca să câștigi cinstit trebuie să muncești, ca să-ți formezi un viitor trebuie să înveți, iar din punct de vedere spiritual ca să te mântuiești trebuie să ai preocupări spirituale.

R.: Din ce simțiți, ce idealuri au tinerii din ziua de azi?

ÎPS Andrei: Nu știu dacă aș putea face un rezumat. Îi privesc cu drag și nădăjduiesc că ne ajută Dumnezeu să-i formăm așa cum ar trebui. Nu știu dacă și reușim. Idealurile lor, a acelor cumiți, cred că sunt bune. Adică idealul lor este să-și formeze un viitor frumos și să devină specialiști. Dar dacă idealurile sunt altele, legate doar de IT, de telefoane foarte performante – toate necesare – dar dacă devin scopuri în sine acestea nu pot duce departe. Scopul în sine, în ce ne privește pe noi creștinii, e să fim cât mai aproape de Dumnezeu și pe tărâm social să devenim cât mai performanți și să facem bine pentru familiile noastre și pentru cei din jurul nostru.

R.: În perioada interbelică au fost numeroase fețe bisericesti (Ion Agârbiceanu, spre exemplu, unul din scriitorii pe care îi apreciați) care au criticat în termeni duri comunismul. Revenind în zilele noastre care credeți că este principalul inamic al românilor?

ÎPS Andrei: Din punct de vedere spiritual cred că cel mai mare vrăjmaș este indiferentismul. Adică lipsa de preocupări spirituale. Comunismul se declara că are la temelie filosofia marxist-leninistă atee. Nu știu cât de atee era, dar așa zicea. Indiferentismul acesta păgubos, când nu te mai interesează nimic, este ucigător! Cred că acesta este cel mai mare pericol!

(continuare în pagina 5)

¹ Andrei Andreicuț, *Mai aproape de Hristos. Andrei Arhiepiscop și Mitropolit*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, p. 19.

(continuare din p. 4)

R.: Există numeroase discuții contradictorii în spațiul public despre propunerea de modificare a Constituției care să prevadă că familia trebuie să fie formată dintr-un bărbat și o femeie. De ce credeți că există totuși oameni care se împotrivesc unei astfel de clarificări?

IPS Andrei Andreicuț: Bisericii pe bună dreptate i se pare că aceasta e normalitatea. Așa au trăit părinții și bunicii noștri. Orice lucru normal este productiv și roditor. Însotirea dintre un bărbat și o femeie dă naștere la prunci. Care ar fi rezultatul însoțirii a doi bărbați sau a două femei? Niciunul! Cred că trebuie să avem milă de toți oamenii, să-i înțelegem pe toți cu neputințele lor, dar să nu socotim anormalul normal. Și atunci vă închipuiți că Biserica ar vrea ca să se stipuleze în Constituție lucrul acesta. Nu neaparat pedepse pentru cei ce au altă modalitate de a-și trăi viața. Dar să se sublinieze normalitatea.

R.: De ce ar fi gravă pentru societatea românească legalizarea căsătoriilor sau parteneriatelor dintre două persoane de același sex? Multe țări occidentale au adoptat această măsură.

IPS Andrei Andreicuț: Care ar fi paguba? Tocmai aceasta e. Prin absurd, dacă toți ar face așa, n-ar dispărea în 60-70 de ani neamul omenesc dacă n-ar mai face prunci? Pe deasupra, este și porunca lui Dumnezeu, care ne cere lucrul acesta. Din cele zece porunci se subînțelege că conviețuirea normală este cea dintre bărbat și femeie.

R.: Spuneți într-un articol³ că Biserica, prin slujitorii ei, a influențat întreaga viață spirituală a poporului. Ce ne facem când, în zilele noastre diverse scandaluri au șifonat imaginea clerului românesc?

IPS Andrei Andreicuț: Acestea sunt excepții. În general noi avem un cler cuminte. Sunt excepții. Derapaje de la normalitate au existat întotdeauna și vor exista pentru că trăim într-o lume căzută în păcat. Am vrea să se îndrepte. Mântuitorul a răscumărat-o. Evanghelia lui ne învață ce trebuie să facem și să devenim așa cum ne-a gândit Dumnezeu. Excepțiile acestea de preoți care au căzut în păcate sau care nu fac cinste Bisericii nu trebuie să fie dătătoare de ton.

R.: Numărul familiilor ce se destramă este destul de mare: aproximativ 30.000 de divorțuri în 2016. Ce le recomandați proaspeților soți divorțați să facă pentru a-și recâștiga fericirea?

IPS Andrei Andreicuț: Eu zic să aibă și preocupări spirituale și, dacă atunci când s-au căsătorit, n-au meditat suficient, n-au analizat foarte bine dacă persoana cu care se căsătoresc e cea mai potrivită pentru ei, la a doua căsătorie să fie mult mai atenți. Ideal ar fi să rămână căsătoria făcută pentru totdeauna, dar, dacă catastrofa s-a întâmplat, să se gândească foarte bine când se căsătoresc a doua oară.

R.: Ce părere aveți despre cei care vin foarte rar la biserică sau de cei care sunt mai mult interesați de cum sunt îmbrăcați ceilalți enoriași, și nu de predica preotului?

IPS Andrei Andreicuț: Noi am vrea să vină toată lumea cu regularitate la biserică, dar dacă vin mai rar ne bucurăm că vin și atunci. Pentru a-ți fi eficientă prezența în biserică, trebuie să ai o anume educație religioasă, adică să nu te prea intereseze cum sunt îmbrăcați cei din jurul tău. Sigur că de dorit ar fi ca toți să fie îmbrăcați cu bun gust și cum se cuvine, dar nu acesta este lucrul important, să te uiți la ei cum sunt îmbrăcați. Lucrul important este să te concentrezi la rugăciune și să te bucuri că sunt acolo: îmbrăcați mai bine sau mai rău sau poate nici n-au cu ce se îmbrăca. Să te bucuri că sunt acolo.

R.: Mântuitorul Iisus Hrisos a intrat în Ierusalim pe măgăruș... De cealaltă parte, există ierarhi BOR care uneori își etalează opulența din mașini foarte scumpe, într-o Românie cu o populație destul de săracă. Nu credeți că totuși e exagerată această atitudine a înalților?

IPS Andrei Andreicuț: Să știți că și cei ce au așa mașini, foarte scumpe, nu-s mulți. Cei mai mulți au mașini obișnuite. Eu cred că calea de mijloc ar fi cea bună, pe care le-aș recomanda-o tuturor. Sigur că, dacă Mântuitorul S-ar fi întrupat în vremurile noastre, n-ar mai fi mers cu măgărușul, ar fi mers cu mașina, dar cu o mașină normală.

R.: Înaltpreasfinția voastră cu ce mașină se deplasează?

IPS Andrei Andreicuț: Cu Skoda.

R.: Credeți că e nevoie de adaptarea discursului bisericesc ortodox la zilele noastre, inclusiv din punct de vedere lingvistic, în acest context al globalizării?

IPS Andrei Andreicuț: Este nevoie ca discursul predicatorilor să fie unul elevat, într-o română curată și corectă.

R.: La final vă rog să le adresați celor ce au citit acest interviu un îndemn.

IPS Andrei Andreicuț: Îl rugăm pe Dumnezeu să le dea sănătate, prosperitate și pe tărâm spiritual, dar și pe tărâm material. Am vrea... multă bucurie. Au oamenii destule necazuri, probleme și încercări. Sărbătorile să și le petreacă în liniște și armonie în familiile lor binecuvântate de Dumnezeu și să-și facă unii altora bucurii.

Interviu realizat de Mihai Cistelean

Părintele Alexander Schmemann și spiritualitatea liturgică

Arhim. Benedict Vesa

Limpurile actuale reflectă întoarcerea la vechea definire a omului prin el însuși, în încercarea disperată de separare a lumii de jos față de cea de sus, de izolare a lui Dumnezeu într-un cer îndepărtat și inaccesibil, și, în consecință, de reducere a religiei la un fenomen strict social. Ca răspuns la o astfel de criză, Părintele Alexander Schmemann propune o soluție aproape stranie și nerealistă, cel puțin dintr-o perspectivă strict pragmatistă. Acesta îndeamnă: „Să ne îndreptăm atenția nu asupra analizei elementelor componente ale crizei, ci asupra Tainei Euharistiei, asupra Bisericii care trăiește prin această Taină. Cred că tocmai aici, în această Sfânta Sfințelor a Bisericii este izvorul renașterii așteptate, prin înălțarea Bisericii spre Cina Domnului în Împărăția Lui. Cred, după cum a crezut întotdeauna Biserica, că această înălțare începe odată cu ieșirea din lumea aceasta desfrânată și păcătoasă, odată cu toată grija cea lumească să o lepădăm. Chemarea Bisericii nu este să rezolve deșertăciunea ideologică și tumultul lumii, ci chemarea Bisericii în lume este darul Cerului, care este și izvorul slujirii ei”¹. Ceea ce el propune este întoarcerea la acea trăire liturgică care a caracterizat Biserica la începuturile sale.

Părintele Alexander Schmemann, fiul unor ruși albi aristocrați, se naște la Revel, în Estonia, în anul 1921. Curând după nașterea sa, la doar șapte ani, se mută împreună cu familia la Paris. Urmează cursurile de cadeți, iar la începutul războiului, intră la Academia Teologică Sfântul Serghe, unde va rămâne 12 ani, prima perioadă ca student, apoi ca profesor de Istoria Bisericii. Aici i-a avut ca mentori pe Părintele Serghei Bulgakov, pe care îl venera, și pe Părintele Nikolai Afanasiev, care l-a influențat mult în direcția unei ecleziologii euharistice. În anul 1943 se căsătorește cu Juliana Osorguine, iar trei ani mai târziu este hirotonit preot pentru biserica din Clamart, alături de apropiatul Părinte Kiprian Kern, cel care îi va deveni și părinte duhovnicesc. În anul 1951 pleacă în SUA, urmându-l pe Părintele George Florovski, și devine profesor la St Vladimir's Theological Seminary, unde va ocupa și poziția de decan pentru mai bine de 20 de ani. Materia sa de bază era Istoria Bisericii.

Mai bine de jumătate din viața sa o petrece în SUA și influența sa profundă începe din această zonă, atât în spațiul academic, cât și în cel pastoral, căci devine „o voce distinctă și sonoră a Ortodoxiei în țara sa adoptivă”², dar și în afară. Deși nu a fost printre membrii fondatori ai Institutului St. Vladimir, viziunea sa a fost determinantă în dezvoltarea acestei prestigioase instituții. A fost fidel țării sale de adopție, dar nu și-a uitat nici țara și cultura acesteia, autorii ruși fiind cunoscuți de el și studiați în detaliu. În același context, ani de-a rândul, ține săptămânal o predică în limba rusă difuzată în țara natală de Radio Liberty, ceea ce l-a făcut cunoscut și acolo. Participă activ și la nivel instituțional la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe din America (OCA), de către Patriarhul Moscovei.

Preocuparea sa majoră a fost teologia liturgică, un domeniu destul de nou pentru acea vreme, întrucât era considerată mai degrabă legată de un cult al Bisericii și mai puțin având un conținut teologic. Această preocupare se înscrie în mișcarea mai generală de redescoperire patristică (*sințeza neopatristică*) în contextul noii viziuni occidentale propuse de Conciliul II Vatican. Reforma liturgică ortodoxă, față de cea occidentală, bazată pe înlocuirea liturgiilor vechi cu altele „revizuite”, prevedea *întoarcerea la tradiție*. Cele mai cunoscute lucrări în această direcție sunt „Introducere în teologia liturgică”, „Pentru viața lumii”, „Postul Mare”, „Din apă și din Duh”, și „Euharistia – Taina Împărăției”; sau „Biserica, lume, misiune”, încercând aici o repunere în discuție a locului Bisericii în societatea contemporană. Acestora se adaugă și o colecție de trei volume de predici, evidențind văditul caracter pastoral al scrierilor sale.

Trece la Domnul în anul 1983, după o viață închinată atât vieții academice, cât și celei pastorale.

Teza principală pe tot parcursul operelor sale poate fi exprimată astfel – *nu există teologie decât integrată liturgic*, în sensul de

experiență a Împărăției, și de aici vorbim de o *spiritualitate liturgică*. Teologia academică nu poate exista de sine stătătoare, ci reprezintă o expresie obiectivă a unei credințe personale, în sensul de reală, accesibilă și necesară, manifestată în liturgia Bisericii. De aceea militează răspicat pentru o renaștere liturgică, aceasta fiind condiția pentru a ieși din criza actuală: „Taina Euharistiei, încadrată organic în Sfânta Liturghie, constituie esența vieții creștine, a lumii și a darului unui cosmism luminos care întrepătrunde întreaga Biserica a lui Hristos: unirea nedespărțită, neîmpărțită și neamestecată a lui Dumnezeu cu făptura... Soluționarea crizei din Biserica și din lume trebuie să înceapă prin restabilirea Sfintei Euharistii la valoarea și semnificația ei reală, de Taină a Împărăției lui Dumnezeu. Tot ceea ce privește Euharistia privește Biserica și orice neajuns din Liturghie se reflectă asupra credinței și asupra întregii vieți a Bisericii și a omenirii. Dar, numai lucrând și primind Sfânta Euharistie în comuniune, în Adunarea Bisericii, această Taină a tainelor își va ajunge țelul ca să ne unească unul cu altul prin împărtășirea Aceluiași Sfânt Duh, să ajungem preoți împărătești, popor agonisit de Dumnezeu... pătași firii dumnezeiești, pentru ca întreaga făptură să revină la viața cea voită și dăruită de Creator: *Dumnezeu totul în toate*”³.

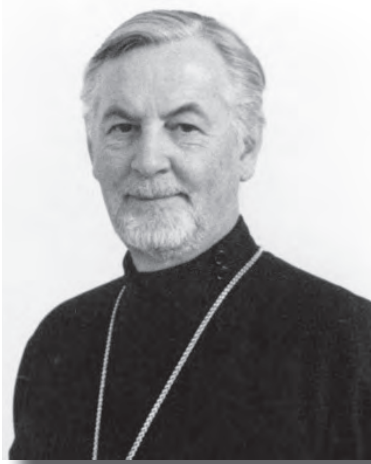
Liturghia nu este doar una dintre lucrările Bisericii, ci este însăși viața sa, toposul unde omul devine pătaș vieții lui Dumnezeu însuși. Liturghia înseamnă aducere aminte de faptele mântuitoare ale lui Hristos (anamneză), dar nu, pur și simplu, la modul comemorativ, ci ca eveniment accesibil la timpul prezent (prin intermediul epiclezei), și deschis totodată înspre Împărăția eshatologică a lui Hristos. Hristos se face accesibil, se împărtășește omului sub cele două forme – cuvânt și euharistie, pe structura celor două momente ale liturghiei. Și de aici cele două accente pe

care le pune în contextul „reforme” liturgice sau, mai degrabă, a reînnoirii liturgice din veacul trecut în diaspora ortodoxă. Mai întâi, teologia veritabilă este cea integrată liturgic – cuvântul Scripturii și cuvântul Bisericii (omilie și cateheză), ambele validate, garantate și oferite poporului în cadrul liturgic. Aici se face diferența între cuvântul lui Dumnezeu, cuvântul care vine de la Dumnezeu, cuvântul care stă la Dumnezeu, cel care hrănește și satură (a se vedea rolul epiclezei care precede lectura evangheliei – „Strălucește în inimile noastre lumina cea nestricăcioasă a cunoașterii dumnezeirii Tale...”)⁴ și cuvântul secularizat, deposedat de orice putere de natură originală. Accentul în acest context

cade pe necesitatea integrării lucrării catehetice a Bisericii în liturghie și ca pregătire pentru liturghie, pe linia vechii tradiții patristice. Iar al doilea accent, cu referire la liturgia euharistică, are în vedere restabilirea scopului participării la Sfânta Liturghie – comuniunea din potirul euharistic, experiind taina unității, taina credinței, taina Împărăției. Evidențiem insistența cu care îndeamnă la citirea rugăciunilor, așa-numite „în taină”, cu voce tare, pe de o parte, restabilind liturghia ca un pelerinaj al preotului împreună cu poporul dreptcredincios, și, pe de altă parte, insistența de a-i chema pe credincioși la împărtășirea cu Hristos, trup și sânge, scopul liturghiei.

În același context, Părintele Alexander Schmemann mai exprimă un neajuns și anume insistența pe un simbolism, apărut destul de târziu în istorie, nu în sensul de tainic, ci, mai degrabă, de alegoric, care pare să deformeze sensul imediat al liturghiei. Mai adăugăm încă două aspecte care, socotim, contribuie substanțial la conturarea unei spiritualități liturgice, așa cum reiese din viziunea Părintelui Schmemann – necesitatea reconsiderării mirenilor în această lucrare față de vizibila separație în două categorii (împotriva unei viziuni clericaliste) și necesitatea integrării lucrării sociale a Bisericii în cadrul mai larg liturgic („Cu pace să ieșim!”, în sensul continuării liturghiei în spațiul social, extinzând liturghia din biserică la o liturghie cosmică).

Părintele Alexander Schmemann, dincolo de rolul său vădit în domeniul teologiei liturgice, deține un loc special în spațiul renașterii pastorale contemporane. *Liturghia este cea care descoperă Biserica în ceea ce este ea*. Acesta exprimă răspicat acest lucru și dorim să concluzionăm acest eseu cu un ultim citat care să sintetizeze personalitatea sa și locul pe care îl ocupă în istoria recentă a spiritualității ortodoxe: „Eu cred că, prin mila lui Dumnezeu, Ortodoxia este aceea care a păstrat și a purtat toate veacurile această vedere, această înțelegere propriu-zisă a Bisericii, această cunoaștere că *unde este Biserica acolo este și Duhul Sfânt și toată plinătatea Harului* (Sfântul Irineu). Și tocmai pentru că este așa, noi ortodocșii trebuie să aflăm în noi înșine puterea de a ne adânci în această *renaștere euharistică a Bisericii*. Problema nu are în vedere *reforme, acomodări, modernizări* etc, ci, dimpotrivă, este vorba de o *întoarcere* la acea vedere, la acea trăire cu care a trăit dintru început Biserica”⁴.



¹ Euharistia, Taina Împărăției, București, Anastasia, 1993, p. 6.

² Andrew Louth, „Teologia liturgică: Părintele Alexander Schmemann și grecii Ioannis Foundoulis și Părintele Vasileios”, în *Gânditori ortodocși moderni de la Filocalie până în prezent*, Iași, Doxologia, 2016, p. 374.

³ Euharistia, Taina Împărăției, p. 10.

⁴ Euharistia, Taina Împărăției, p. 14-15.

Mărturiile încrucișate ale lui Răzvan Bucuroiu și Teodor Baconschi

Adrian Papahagi



um nimic nu se pierde, nimic nu se câștigă, ci totul se transformă, îmi permit să-mi deghizez în cronică prefața la dialogul dintre Teodor Baconschi și Răzvan Bucuroiu (*Mărturiile încrucișate. Faptul creștin în era smartphone*, București, Ed. Lumea credinței, 2018). Cartea a fost lansată zilele acestea la Bookfest și nu va întârzia să fie disponibilă pe internet și în librării.

Printr-un neobișnuit schimb de roluri, Teodor Baconschi mi-a cerut să scriu o predoslovie la dialogul său cu Răzvan Bucuroiu. Se cuvine îndeobște ca maestrul să prefățească tatonările discipolului și să-i iscălească, indulgent, un soi de *laissez-passer* binevoitor, iar nu invers, astfel încât postura mea se îngână cu impostura. Mă limitez așadar să aștern câteva impresii, ca prim cititor al cărții, ca ascultător invitat pe o strapontină să asist la dialogul celor doi prieteni. Prelungesc astfel nenumăratele taifasuri în trei sau mai mulți la care am participat în trecut, și te invit și pe tine, viitor cititor, să ni te alături, asigurându-te că aici nu se poartă nici gulere scrobite, nici morga savantă sau moralizatoare.

După cum vei vedea, cartea începe cu „dragă Doru”, căci interlocutorul lui Răzvan Bucuroiu nu este fostul ministru de externe al României, ci un bun prieten și vechi coleg

de întreprinderi culturale creștine. Este, fără îndoială, cea mai intimă dintre conversațiile purtate de Teodor Baconschi în ultimii ani, deși cartea nu se transformă într-o spovedanie autobiografică, ci rămâne un dialog elegant, despre spiritul veacului și duhul de dincolo de timp. După *Legătura de chei*, dialogul cu Armand Goșu despre mandatul în fruntea diplomației române (Curtea Veche, 2013) și *Anatomia ratării* (Humanitas, 2016), conversația cu Dan-Liviu Boeriu despre felurile „tipuri și tare din România comunistă”, Teodor Baconschi se lasă antrenat de Răzvan Bucuroiu într-un soi de *itinerarium mentis in Deum*, a cărui încheiere depășește orizontul vremelnicele noastre intrigi și interogații, „pentru a face loc simplității negrăite, acel vast tărâm pe care îl vom străbate, cu ochii deschiși, la capătul ostenețelor noastre”.

Deși vorbesc despre multe, de la naționalism la globalizare și de la corectitudinea politică la anticorupție, Teodor Baconschi și Răzvan Bucuroiu evită să zăbovească în malebolgiile politicii sau la patologiile veacului, pe care ne-am obișnuit să le deplângem și să le disecăm *ad nauseam*, ci urcă, alene sau alert, treptele care conduc înspre lucrurile cu adevărat importante. În chip vădit, cei doi prieteni, trecuți bine de *mezzo del cammin*, nu au răbdare să se piardă în glose efemere, ci țintesc mereu spre miezul lucrurilor, astfel încât întregul dialog este, în cele din urmă, despre Dumnezeu și om, despre Dumnezeu-Om. „Ceva esențial și definitiv, spre folosul mai multora” se degajă din acest exercițiu peripatetic, iar cititorul, inevitabil captivat, se alătură tăcut dialogului și, astfel, „conversației neîntrerupte” prin care se articulează gândirea și cultura, cum spune Horia-Roman Patapievici.

Discuția e animată, pe alocuri chiar cordial polemică, atunci când jurnalistul creștin asumă o poză mai autohtonistă, iar intelectualul și diplomatul îi opune un nesmintit europeanism. Când primul schițează fuga în trăirism și critica intelectualismului, celălalt evocă joncțiunea dintre credință și rațiune. Când Bucuroiu pare să deplângă în spirit tradiționalist derivatele modernității, Baconschi sare în apărarea timpului ce ni s-a dat și construiește o întreagă pledoarie pentru „o hermeneutică integratoare”, sau „o nouă sinteză între gândirea patristică și științele tari contemporane”, în duhul lui Teilhard de Chardin.

Temperamentele complementare și stilul variat al celor doi prieteni asigură prospețimea și vioiciunea dialogului. Ambii sunt proteici, vii, imposibil de capturat într-o postură chirchită, îmbăcșită, statică. Răzvan Bucuroiu are nerv gazetăresc și scharf lingvistic, știe să provoace și să surprindă, iar interlocutorul intră în horă, fandează și provoacă la rându-i, evitând ca dialogul să se transforme în interviu. Deși eseistul cultivă solemnitatea rostirii, nu se sfiește, când subiectul sau ritmul o cer, să fie direct și percutant, așa cum Bucuroiu trece pe neașteptate, uneori, de la concizia gazetărescă la efuziuni mistice demne de *Pelerinul rus*. Erudiția lui Teodor Baconschi e profundă, metabolizată, digerată și deci digestă, astfel încât acesta nu se pierde pedant în excursuri patologice, ci vorbește în termeni accesibili omului din veacul XXI despre împietrirea inimii și ascensiunea continuă către Dumnezeu. El nu evită însă nici subiecte mai frivole, glisând astfel cu grație de la sklerokardia și epektasis la prea puțin bizantinele iPod și rock'n roll.

La rândul său, Răzvan Bucuroiu este capabil să treacă – deloc surprinzător pentru cei care îl cunosc – de la incisivitatea jurnalistică la năucitoare proze mistice, ca atunci când evocă o slujbă pentru viața fetiței lui, greu încercată într-o vreme. „fiecare cuvânt al liturghiei, fiecare ectenie bătea la porțile sufletului, care se deschiseseră prin suferință. Au pătruns, nevăzute, toate cuvintele, a intrat Logosul întreg, liturghisitor. Tot alaiul de gesturi, de cântări, de miroșuri și culori, tot – fără rest – a impregnat făptura noastră sleită de durere. Nu ne mai «apăram», nu ne mai zbură gândul la toate deșertăciunile lumii, eram concentrați pe fiecare silabă și da!, atunci L-am cunoscut și L-am primit pe Dumnezeu în inimă. Ne-a năpădit o stare de «fericită întristare» care avea gustul raiului, sunt absolut sigur că acesta este!”

Asemenea înălțimi cunoaște dialogul, astfel încât, pagină după pagină, cititorul este întărit în senzația că în conversație a mai coborât cineva – chiar El, Subiectul, „Logosul cosmic”, Cel care dă sens oricărei vorbiri și oricărei relații între oameni. Căci nu deslușirea tarelor și tiparelor umanității de azi îi preocupă pe cei doi prieteni, ci lămurirea și limpezirea de sine, întru cele de sus. Iată de ce, chiar și când atinge coarde discordante, dialogul nu este polemică, ci agapă, împreună-rostire a doi creștini ortodocși, înscrisi pe același drum al interogației salvatoare, în interiorul tradiției lor. Fără îndoială, această comuniune te va include și pe tine, „cititorul acestui dialog, care participi la el nu doar prin lectură, ci și printr-o comuniune vie de probleme existențiale”.

Sfântul Nichifor din Singurătate și „metoda” rugăciunii

Pr. Cătălin Palimaru

iezul spiritualității răsăritene e considerat în mod unanim curentul isihast. Caracterizat de anumite practici ascetice, precum retragerea în singurătate și liniștirea, paza minții, rostirea neîncetată a rugăciunii lui Iisus, el a cucerit, de-a lungul timpului, inimile multor monahi și nu numai. Exponenții săi principali l-au definit și conturat atât teoretic cât și practic, toți făcând recurs la vechea tradiție creștină. Până la urmă, explicit sau nu, toți părinții pustiei se manifestau și gândeau în mod isihast. În veacul XIII, între corifeii Părinților isihasti se numără Cuviosul Nichifor Isihastul sau Nichifor din Singurătate, cum e numit în edițiile românești ale Filocaliei. El este cunoscut pentru elaborarea unei metode practice de a păstra atenția minții în inimă și de a o feri, astfel, de împrăștiere.

De origine italiană și de credință romano-catolică, Nichifor conștientizează eroarea dogmatică în care se aflau latinii, abandonându-i pentru a se alătura Răsăritului ortodox. Se presupune că făcea parte dintre italo-greci, cantonați în partea sudică a peninsulei italiice. El își părăsește atât familia, cât și patria, pentru a îmbrățișa modul auster de viață al monahilor de la Muntele Athos. Despre el dă mărturie Sfântul Grigorie Palama: „Nichifor, care fiind de neam dintre italieni, s-a alipit credinței noastre ortodoxe și care, deodată cu patria sa, a lepădat și cele părintești, și a socotit mai scumpă credința noastră ca sa, pentru cuvântul adevărului care e la noi. Și venind la aceasta a ales viața cea mai curată, adică pe cea singuratică. Iar ca loc de locuit alege pe cel cu nume sfânt, care este între lume și cele mai presus de lume, Athosul, care e căminul virtuții” (*Triade II*, 2, 2, trad. Pr. D. Stăniloae, Filocalia v. 7, ed. rom., 1999, p. 7). La Muntele Athos va trăi mai mulți ani în liniște, dobândind experiența rugăciunii și devenind părinte duhovnicesc.



Perioada coincide cu timpul când împăratul Bizanțului Mihail VIII Paleologul ducea tratative de unire cu Biserica Romei, tratative consfințite prin unirea de la Lyon din 1274. Sf. Grigorie Palama îl califică pe Nichifor drept „sfânt” și „mărturisitor”, aceasta și datorită atitudinii pe care o va manifesta față de unirea proclamată la Lyon. Din porunca împăratului Mihail VIII, va fi arestat la Athos, prin februarie-martie 1276, probabil din cauza influenței pe care o exercitau opiniile sale în rândul monahilor aghioriti – fiind dus la Constantinopol. Aici a compărut în fața unui tribunal imperial și, pentru că a refuzat comuniunea cu Scaunul apostolic al Romei, va fi închis mai bine de cinci luni.

A fost apoi expulzat și escortat de venețieni la Accra, în Palestina, cetate aflată sub dominație cruciată și sub jurisdicție ecleziastică latină. Și aici va fi judecat de un tribunal latin, prin legatul papal (patriarhul latin al Ierusalimului Thomas Agni) și pentru că persevera în negarea autorității papale, condamnat la exil în insula Cipru. A fost achitat de această pedeapsă zece luni mai târziu, ca urmare a morții legatului papal (sept 1277). La Athos nu se va putea întoarce decât după 11 dec 1282, data morții lui Mihail VIII. Va peregina, după câte se pare, pe la sihăstriile Asiei Mici. Aici are loc întâlnirea lui cu Teolipt, mai târziu mitropolit al Filadelfiei, unul din ucenicii săi. Toată această perioadă de timp va resimți absența comuniunii sacramentale cu Biserica. După moartea lui Mihail VIII, Ortodoxia va fi restaurată de urmașul său, Andronic II Paleologul (1282-1328). Nu mai avem date din ultima parte a vieții lui Nichifor. Moartea lui e situată între 1290-1300. Biserica îl prăznuiește la 4 mai.

Lui Nichifor îi sunt atribuite câteva opusculi cu caracter polemic, îndreptate împotriva latinilor: *Cuvânt despre purcederea Sfântului Duh*; *Dialaxis. Discuție cu legatul papal Clement despre credința ortodoxă* și probabil altele. Să reținem însă că Palama îl considera „călăuza celor ce se exercită în lumea cugetării”, întocmindu-le un „procedeu” sau o „metodă” de a păstra atenția minții și a o canaliza spre inimă – locașul lui Dumnezeu. În Filocalia greacă, Nicodim Aghioritul a reținut-o sub numele: *Cuvânt despre trezvie și despre păzirea inimii*

(*logos peri nēpseos kai phylakēs kardias*). E o scriere asiduu copiată și larg răspândită în mănăstirile românești și pe care Părintele Stăniloae a publicat-o cu numele: *Cuvânt plin de mult folos despre rugăciune, trezvie și paza inimii*. E opera principală a cuviosului Nichifor, prin care a rămas în istoria spiritualității răsăritene drept inițiatorul metodei psiho-somatice de rugăciune și paza a inimii. O metodă care, opinează autorul ei, „duce pe lucrătorul ei, fără osteneală și fără multă sudoare, la limanul nepătămirii”. Pentru a-și întări afirmațiile și a-i convinge pe cititori de înrădăcinarea lui în Tradiție, el invocă o serie de mari Părinți nevoitori (Antonie, Teodosie, Arsenie, Sava cel Sfințit, Ioan Scărarul, Isaia Pustnicul, Macarie, Diadoh, Isaac Sirul, Simeon Noul Teolog ș.a.), care ar fi exersat și învățat despre adunarea minții înăuntrul, toți conferind altfel, indirect, fundament metodei sale. Această lucrare a trezviei (*nēptiken praxin*) a devenit o practică generalizată în sec. XIV între monahii isihasti, fiind asociată rostirii rugăciunii lui Iisus. Ineditul metodei lui Nichifor îl reprezintă modul concentrării atenției, respectiv însoțirea rugăciunii lui Iisus de ritmul respirației. Încă din secolul VI, Cuviosul Isihie Sinaitul scria: „unește cu răsufierea nării trezvie și numele lui Iisus” (*Cuvânt despre trezvie*, cap. 87). Nichifor recomandă la rândul lui: „Tu, deci, șezând și adunându-ți mintea, împinge-o și silește-o pe calea nărilor pe care intră în inimă să coboare împreună cu aerul inspirat în inimă... Ajunghând mintea acolo nu trebuie să tacă și să stea degeaba. Ci să aibă ca lucru și îndeletnicire neîncetată: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă»” (Filocalia v. 7, ed. rom., 1999, pp. 28 și 31).

O metodă similară e atribuită, în mod eronat, Sfântului Simeon Noul Teolog (fiind publicată pentru prima dată cu textul original de I. Hausherr în 1927). Toate acestea însă atestă o veche tradiție în vetrele monahale răsăritene, cu precădere la Muntele Athos. Luând contact cu acești monahi și observându-le practica concentrării, prin coborârea minții în inimă, ca și metoda de rugăciune, Varlaam de Calabria îi va ridiculiza, numindu-i „omfalopsihici” („cei cu sufletul în buric”). Un mod grosolan de a recepta simplitatea acestor monahi și o evidentă neînțelegere a sensului trupului în actul rugăciunii.

Deși atribuindu-i acestei metode doar o valoare instrumentală, neavând prin urmare un caracter obligatoriu, Palama va lua apărarea lui Nichifor și a modului lui de a practica isihia. Fără a absolutiza metoda sa, Tradiția îl va recepta pe Nichifor drept un personaj de referință din șirul marilor isihasti.

O însemnare privind lecția gândirii

Vasile Muscă

L într-un document important pentru cunoașterea concepției sale privitoare la învățarea filosofiei, Kant declară răspicat că adevăratul scop al predării filosofiei este gândirea. Este vorba de „Înștiințare privind programul prelegerilor pe semestrul de iarnă din anii 1765-1766” („Nachricht von der Einrichtung seiner Vorlesungen in der Winterhalbjahre von 1765-1766” – publicat în volumul II, *Vorkritische Schriften*, al ediției lui Ernst Cassirer). Aici părintele criticismului enunță fără echivoc: „Pe scurt, trebuie să învățăm nu gânduri, ci gândirea” („...nicht Gedanken sondern denken lernen”). Această sarcină de a învăța să gândești, spune Kant în același loc, derivă din chiar natura filosofiei: „O asemenea modalitate de învățare este pretinsă de însăși natura filosofiei” („...erfordert die Weltweisheit eigene Natur”). S-ar părea că pentru Kant filosofia constituie calea regală de a învăța să gândești, filosofia fiind chiar punerea în act a gândirii.

Interesant de reținut pentru discuția noastră este să observăm că în filosofia românească, într-o sferă de idei apropiată de cea kantiană, se mișcă, în ceea ce privește învățarea filosofiei, marele nostru gânditor Constantin Noica. Într-o pagină din *Jurnalul filosofic* (București, Humanitas, 1990, p. 28), acesta spune: „De unde ideea că filosofia te învață adevărul? Te învață să gândești, nu adevărul. Îți dă direcția adevărului”.

* * *

Pentru bunul mers al discuției noastre, dacă tot ne referim la ea, s-ar cuveni, cred, să definim, cât mai pe scurt, ce înseamnă gândirea, faptul de a gândi. Întreprindere dificilă care ne expune inevitabil riscului greu de ocolit al unui eșec. Întrebarea aceasta l-a ispitit, la vremea sa, și pe Kant în *Critica rațiunii pure* (1781). Întrebarea de la

care acesta a pornit a fost formulată simplu și clar: cum e posibilă facultatea însăși de a gândi? Răspunsul, în schimb, este unul lung și, pe alocuri, obositor prin subtilitățile la care recurge, de cele mai multe ori de o absurditate greu de învins, răspuns care se întinde între copertile unei cărți care cuprinde aproape 600 de pagini.

Oricât de dificil ar fi, gândirea, desigur, poate fi definită și ea, iar încercările de a-i găsi o definiție ne îmbie prin multitudinea lor. De exemplu, a gândi înseamnă a încerca să reduci o multitudine la unitatea din care provine, a gândi este a lega un particular de generalul care dă un sens și asigură o valoare existenței sale; a gândi constă în asocierea și în disocierea unor idei. Și încă multe altele de felul acesta... În orice caz, prin complexitatea sa, gândirea rămâne unul din fenomenele acestei lumi, cel mai greu de definit, și nu îmi propun nici eu să rătăcesc în continuare printre numeroasele definiții ale gândirii.

* * *

În acest efort de a defini ce este gândirea prefer să mă păstrez într-un plan pe care l-aș numi mai degrabă, metaforic, poetic sau chiar teologic. În registrul său poetic de exprimare, în *Faust*, Goethe compară gândirea, datorită complexității sale, cu o mașină de țesut – recenta descoperire tehnică ce a contribuit hotărâtor la săvârșirea revoluției industriale care a dus la instaurarea regimului capitalist în economia europeană occidentală. Nenumărate fire, printr-o singură mișcare, sunt strânse într-o țesătură unitară regulată: „Căci uite-așa, în fabrica gândirii / Merg lucrurile ca-n țesătorie: / O dată calci, dar miști o mie / De fire și suveicile se duc, se-ntorc / Și ște cad, se-nalță, se-ntreataie / O lovitură-n mii de alte părți taie” (trad. L. Blaga), spune Mefistofel în partea întâi a tragediei.

În orice caz, a gândi desemnează cea mai înaltă activitate care se petrece în om. Prin actul gândirii suntem prinși în viața divină, participăm nemijlocit la un act divin, suntem asemănători divinității. Cum o determina încă Aristotel în *Metafizica* sa, este chiar gândire, gândirea pură: „Inteligența divină, dacă într-adevăr este supremul lucru, se gândește pe sine însăși, și gândirea ei este o gândire a gândirii” („...hē noēsis noēseos noēsis”, *Metafizica*, Cartea XII [λ], cap. 9 – 1074 b). Desigur, niște deosebiri esențiale separă Divinitatea de om, după felul în care gândesc. Una este că

oamenii gândesc doar uneori, când și când, cu intermitențe, pe când Dumnezeu gândește în calitate de Sa de gândire pură tot timpul, în permanență. Alta este că noi, ca ființe finite, nu putem gândi decât legați de timp, adică în succesiune, pe când Divinitatea, situată deasupra timpului, fiind atemporală, poate prinde totul dintr-o dată, dincolo de timp, acolo unde noi, oamenii, nu putem proceda decât prin fragmentare. Existență perfectă, infinită și eternă, Dumnezeu le poate gândi pe toate concomitent, iar oamenii restrânși la finitudinea lor, nu pot gândi decât în succesiune. Divinitatea reprezintă gândirea supremă, adevărul absolut, infinit potențat în raport cu gândirea omenească. Cum spunea Leibniz, părintele gândirii germane moderne: „ceea ce însă în mintea creată se petrece într-un anumit mod, în Dumnezeu își are locul în chipul cel mai desăvârșit” (*Despre Dumnezeu întreit*). Și concluzia pe care o scoate Leibniz: „rezultă și că Dumnezeu este Mîntea atotputernică și atotștiutoare, iar toate sunt rânduie de El cum nu se poate mai bine. Și, în sfârșit, că Dumnezeu are cea mai puternică rațiune în universul minților” (*Despre Dumnezeu și despre Biserică*, în Leibniz, *Opere. Scrieri teologice*, [ed.] A. Niță, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2017, pp. 137 și 191).

Rațiunea și funcția sa, gândirea, care explică toate înălțările și căderile lui, măreția și mizeria lui, cum ar zice Pascal, o minune a omului.

Ca toate, sau aproape toate, din această lume, și gândirea se poate învăța și se învață. Scopul educației este unul triplu, preciza Nietzsche: „Omul trebuie să învețe să vadă, să învețe să gândească, să învețe să vorbească și să scrie”. Faptul că sarcina de a învăța gândirea este cea mai grea, aproape că s-a uitat. „Să înveți să gândești – continuă Nietzsche -: în școlile noastre nu se mai știe nimic în această privință. Până și în universități, ba chiar printre învățații propriu-ziși din domeniul filosofiei, logica privită ca teorie, ca practică, ca meserie e pe cale de dispariție” (*Amurgul idolilor – Ce le lipsește germanilor – 7*). Cât de actual sună acest avertisment al profetului lui Zarathustra!

Dar, ca elevul care am fost odată, devenit apoi profesor, pot să certific și eu că a învăța să gândești este lecția cea mai dificilă, de învățat pentru elev și de predat pentru profesor.

Declarația celei de-a 6-a Adunare Generală a Asociației Internaționale a Bisericilor Locale

Tema «Crescând împreună»

(Lincoln, Noua Zeelandă, 15-21 aprilie 2018)

«Și EL a dat ...pentru desăvârșirea sfinților, în vederea lucrării de slujire, pentru zidirea trupului lui Hristos»
(Ef 4, 11-12)

Salutare tuturor!

Le exprimăm cu stimă respectul față de strămoșii țării în care ne-am întâlnit și strămoșii tuturor popoarelor lumii, încrezându-ne cu toții în iubirea Mântuitorului Iisus Hristos. Salutăm toate bisericile rurale și pe cei ce urmează calea lui Hristos, fie ei aproape sau departe.

Avem de împărtășit un mesaj cu familia noastră creștină de pretutindeni, comunități rurale precum și conducătorii organizațiilor naționale și internaționale.

Suntem dintre cei care urmează calea Domnului oriunde în lume cu o vocație de a sluji în comunități rurale. 94 de persoane din India, Sri Lanka, România, Elveția, Franța, Anglia, Scoția, Canada, SUA, Korea, Fiji, Tahiti, Australia și Noua Zeelandă, ne-am întrunit la Lincoln University-Whare Wana o Aroaki, având ca temă «Crescând împreună». Pentru noi toți, gazde sau oaspeți, a fost o experiență de neuitat, să stăm împreună cu creștini rurali din alte părți ale lumii, o oportunitate de a împărtăși o reală bogăție spirituală. Prin slujbe, muzică, prezentări și timp petrecut împreună ne-am cufundat în credința care ne unește, privind contextul în care trăim prin prisma narativă a bibliei. Ce ne deosebește cultural sau profesional nu constituie o barieră, ci mai degrabă o sursă de inspirație și dezvoltare. Ne-am întâlnit să ne încurajăm reciproc și să învățăm unul de la celălalt, din munca noastră în slujirea Domnului și a comunităților noastre, astfel ca ele să prospere. Împărtășind profund o mare varietate de accente și perspective, ne-am dat seama atât de diversitate, cât și de ase-

mănarea ca oameni din mediul rural. Țelul nostru comun și al bisericilor și comunităților noastre este să înfăptuim viziunea pe care Dumnezeu o are pentru pământ.

Scopul nostru este să aducem reconciliere în comunitățile noastre. În timpul săptămânii petrecute împreună am evoluat ca o comunitate pregătită să învețe. Am explorat CE ESTE, ce AR PUTEA FI și CE VA FI în comunitățile noastre. Am împărtășit idei, experiențe, și inspirații care, prin rugăciunea către Dumnezeu, ne vor transforma nu numai pe noi, dar și regiunile și națiunile noastre. Suntem convinși că Dumnezeu este activ în comunitățile noastre rurale și ne va călăuzi spre noi căi.

De la conferință, noi ne întorcem acasă la bisericile, comunitățile și țările noastre cu următoarele învățăminte:

Dumnezeu este începutul și ținta a tot ce suntem și facem. Concentrați fiind asupra activității noastre de a schimba lumea, s-ar putea să greșim. De aceea chemăm la mai multă rugăciune cu scopul de a înțelege voința Domnului, și astfel să devenim lumina lumii, pe care Iisus a promis-o că va fi.

Comunitățile rurale au nevoie de viziuni care, în lumina voinței lui Dumnezeu, să fie o provocare pentru ceea ce este și să-și asume riscurile necesare ce a găsi noi căi de a comunica dragostea lui Dumnezeu, care însoțește comunitățile rurale într-o lume schimbătoare.

Bisericile rurale caută să construiască o casă pentru tot poporul Domnului și încurajează slujirea Mântuitorului în ansamblu. Căutăm suport pentru slujire în colaborare ecumenică și chemăm organele de decizie din bisericile noastre să ia aminte că chemarea la slujire este adresată poporului Domnului în ansamblu.

Ecumenism adevărat înseamnă împărțirea spațiului comun fără pierderea identității. Ca «trup al Domnului», biserica are un rol unificator prin construirea de relații prin respect și colaborare.

Lumea noastră este mai mare ca grădina noastră. Multe regiuni se confruntă cu riscuri asupra vieții și suntem conștienți de impactul schimbării climatului asupra regiunii din Pacific și asupra regiunilor așezate la malul mărilor, precum și asupra persecuțiilor asupra minorităților religioase în diferite părți ale lumii, precum și asupra consumerismului asupra vieții tradiționale. Această conștientizare ne cheamă să ne schimbăm comportamentul asupra planetei, asupra altor națiuni, și a altor indivizi din jurul nostru.

Chemăm bisericile noastre confessionale să asculte voci-

le din mediul rural și să încurajeze misiunea noastră. Oferim bisericilor resursele concentrate în rețeaua IRCA (International Rural Churches Association) material online, modele de organizare și personal cu experiență, cu puterice legături ecumenice și internaționale.

Asociația își reafirmă solidaritatea cu comunitățile rurale care sunt vulnerabile

la influentele economice și politice globale și la dezastre naturale sau cauzate de om. Regiunile rurale au nevoie de o voce. Noi, în IRCA, vom continua rolul onorat de Dumnezeu de a fi o voce internațională a celor fără voce și a fi activi în a dezvolta profilul și speranțele comunităților rurale în bisericile noastre.

Din Romania a participat pr. conf. dr. Daniel Buda, profesor de I.B.U. la Facultatea de Teologie din Sibiu și coordonator al Grupului Ecumenic din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor (Geneva) și pr. reformat Laszlo Mark (Săcele-Brașov).

Participant, pr. Mircea Dejeu (Bucea)

Lincoln, Noua Zeelandă
20 aprilie 2018



Identitate românească în spațiul iberic

„Suntem români prin simplul fapt că suntem vii”
(Mircea Eliade)

Mihaela Gutierrez

(Profesor în cadrul Proiectului Limbă, Cultură și Civilizație Românească, Madrid, Spania)

Schimbarea generată la 1 ianuarie 2007 prin intrarea României în Uniunea Europeană nu ne-a făcut să putem spune cu convingere că suntem europeni, dacă nu simțim mai întâi că suntem români. De altfel, nu ne putem numi cu adevărat români, dacă nu înțelegem ce semnifică acest lucru, și de aceea se impune să ne cunoaștem trecutul, istoria, să ne păstrăm și să transmitem valorile noastre tradiționale, și, mai ales, să ne păstrăm apartenența religioasă, majoritar ortodoxă. Extinderea Uniunii Europene a însemnat pentru români, și un numai, o mai mare bogăție și diversitate culturală, exprimată prin varietatea de limbi, de obiceiuri și tradiții, prin curente și, nu în ultimul rând, prin acele forme de expresie culturală și artistică.

Plecând de la cuvintele lingvistului american Edward Sapir: „Limba este o mare forță de socializare, probabil cea mai mare din câte există” (Arduini 1989: 280), se poate afirma faptul că limba reprezintă elementul fundamental al identității unui popor; este mediul prin care conștiința acestuia se exprimă. În același context, poetul tuturor românilor, Mihai Eminescu, afirma că: „Limba este însăși floarea sufletului etnic al românii” (1981: 369). De asemenea, pentru românii aflați dincolo de hotarele țării, numiți de doamna cercetător Maria Ispas „purtătorii de cultură română” (Ispas 2004), limba română reprezintă un agent unificator și constant, un liant benefic și pozitiv, menit să păstreze identitatea românească.

Limba română s-a născut odată cu poporul român. În această limbă au vorbit strămoșii noștri, a fost folosită de poezii români când și-au scris operele lor pline de farmec și mister și tot în această limbă au învățat și vor învăța copiii să-și exprime dragostea pentru mamă și pentru neam. Această limbă este hrana sufletului nostru. Este necesar să o cinstim, să o păstrăm și să o cultivăm cu sfințenie și dăruire, cu dragoste și respect, ca pe o comoară a sufletului nostru.

Românii din Spania, în special din Madrid și din apropierea acestuia, unde s-au constituit adevărate „orașe” rustice românești, precum Alcalá de Henares, Coslada, Torrejón de Ardoz, Aranjuez, au reușit să se impună prin onestitate, amabilitate, deschidere față de celălalt, ceea ce i-a făcut să se apropie mai mult de spanioli și să-i preocupe, în așa fel încât autoritățile locale, împreună cu misiunile diplomatice ale României în Spania, au creat cadrul necesar ca familiile de români, împreună cu copiii lor, să frecventeze școala, să aibă un mediu propice dezvoltării personalității lor. Respectând politica Uniunii Europene în domeniul plurilingvismului, Institutul Limbii Române a inițiat programe pentru elevii din țările în care există comunități românești, pentru o bună și reală cunoaștere a valorilor lingvistice și culturale românești.

În acest context, începând cu anul școlar 2007–2008, Ministerul Educației Naționale și Institutul Limbii Române au lansat un proiect numit *Limbă, cultură și civilizație românească* în unități de învățământ din statele membre ale Uniunii Europene. Proiectul pune accent pe valorificarea și păstrarea limbii române în comunitățile românești din afara granițelor României și vizează atât elevii descendenți ai vorbitorilor nativi, cât și elevii altor naționalități care doresc să învețe limba română. De asemenea, asigură copiilor români care locuiesc în Spania condițiile necesare prezervării identității culturale, facilitând reintegrarea acestora în sistemul de învățământ românesc, în cazul revenirii lor în România, precum și familiarizarea elevilor cu limba, cultura și civilizația românească, în scopul exersării și îmbunătățirii comunicării în limba maternă, al cunoașterii unor momente importante ale istoriei românești, al interiorizării valorilor culturii și civilizației românești, al dezvoltării identității proprii în contextul valorilor europene.

Proiectul dorește sprijinirea păstrării legăturilor afective ale acestor elevi cu România, țara lor de origine, astfel încât, la încheierea învățământului preuniversitar, fiecare absolvent să aibă un orizont cultural deschis, în care să se regăsească puncte de sprijin pentru consolidarea capacității de comunicare orală și scrisă în limba română, în vederea accesului nemijlocit la informații de cultură și civilizație românească. Totodată, acest proiect dorește să motiveze elevii români în direcția conștientizării propriei identități naționale, precum și pentru integrarea culturală în spațiul european. Practic, prin acest proiect se acordă un sprijin elevilor români care aparțin comunității românești stabilite în Madrid, în sensul adaptării la noul context social și cultural al Spaniei, recunoașterea și cultivarea propriilor valori în noul cadru existențial, precum și implicarea ca parte activă în viața socială a Spaniei, păstrând și afirmând totodată tradițiile, obiceiurile, limba și cultura românească.

Actualmente s-a acceptat ideea că familia și școala au responsabilități comune în educația copilului. La acestea se adaugă și rolul Bisericii. Dacă se pleacă de la premisa că mediul familial și cel școlar sunt cele mai influente în dezvoltarea copilului și a procesului educativ, atunci devine fundamentală colaborarea între toți factorii care intervin în dezvoltarea și formarea acestuia. Dacă un profesor vrea să educe, nu poate decât să conteze pe ajutorul părinților și să colaboreze cu ei, pentru ca ceea ce face la orele de curs să aibă continuitate și în restul zilei.



De altfel, familia joacă un rol primordial în dezvoltarea socială. În sânul acesteia se stabilesc conexiuni emoționale, se însușesc primele cunoștințe de bază (vorbire, valori sociale etc.), astfel că ea este primul agent de socializare. Dacă vorbim de colaborarea familie-educator, la nivel de grădiniță aceasta este unică și originală întrucât este individualizată și trebuie să fie bazată pe încredere și cunoaștere reciprocă. La nivel de ciclu primar, colaborarea familie-școală presupune o mai mare comunicare, întrucât aici are loc acea tranziție de la un nivel la altul.

Prin implicarea părinților poate fi îmbunătățită calitatea educației ce decurge din activitatea în comun, dar și printr-o coordonare a tuturor factorilor care formează comunitatea educativă. Cert este că părinții doresc tot ce este mai bun pentru copilul lor: un colegiu bun, un mediu sănătos și propice dezvoltării personalității acestuia. În momentul în care părinții au participat la ședințe, s-au implicat mai mult în nevoile educaționale ale copiilor, au sponsorizat diferite acțiuni, au devenit mai conștienți de abilitățile și acțiunile acestora, într-un cuvânt au simțit că au contribuit mai mult la educația propriului copil, au comunicat mai bine cu proprii copii, dar și cu profesorii. Prin urmare, s-a remarcat o serie de avantaje ale implicării familiei în cadrul acestui curs:

- părinții își cunosc foarte bine copiii, întrucât aceștia petrec mai mult timp acasă;
- în momentul în care părinții își învață copilul, se observă o schimbare semnificativă a acestuia;
- copiii ai căror părinți se implică au calificative mai bune, cunoștințe pe termen lung, atitudini și comportamente pozitive;
- copiii ajutați de părinții capătă încredere în ei înșiși și devin mai responsabili.

Un lucru îmbucurător este și faptul că există părinți care manifestă un real interes față de acest curs, în special față de evoluția copilului: cum se comportă la oră, dacă a rezolvat sarcina primită de la profesor și, nu în ultimul rând, materialul bibliografic ce poate fi utilizat de către aceștia acasă. Dorința părinților este ca și copiii lor, pe lângă limba spaniolă ce deja și-au însușit-o, să învețe în mod corect și limba română, să valorifice obiceiurile și tradițiile românești. Cei mai mulți elevi s-au născut în Spania, mulți dintre ei nu au fost niciodată în România sau au fost în scurte vacanțe, o dată la câțiva ani. Este destul de dificil să vorbești cu ei despre patriotism și dragoste față de țara ta, întrucât pentru majoritatea elevilor singura țară pe care o cunosc cu adevărat este Spania. La aceasta se adaugă dezinteresul părinților, precum și tendința elevilor de a amesteca cele două limbi.

Există și anumite cauze de natură familială care împiedică într-o anumită măsură desfășurarea procesului educativ în condiții adecvate: unii părinți se arată interesați numai de calificative, alții invocă lipsa timpului, deoarece lucrează până târziu, la alții se remarcă indiferența sau dezinteresul manifestate pe parcursul anului școlar. În general, studiile efectuate cu privire la participarea și implicarea părinților în viața școlii au semnalat o implicare activă, concretizată printr-o stimă de sine ridicată a copiilor, un randament mai bun, relații mai bune cu apropiații și atitudini pozitive ale părinților față de școală. Cu certitudine, familia, în calitatea sa de prim mediu de viață al copilului, exercită o influență covârșitoare asupra dezvoltării acestuia. Povestea fiecărei familii, cu problemele ei specifice, contribuie în mod decisiv la modelarea personalității copilului – adultul de mâine.

Activitățile extrașcolare din cadrul acestui proiect reprezintă un factor de cultivare a limbii române, un mijloc educativ esențial pentru copii și pentru părinți, întrucât ele construiesc o punte de legătură foarte trainică între profesor și părinți, pentru a descoperi împreună unde se pot corecta sau cum se pot îmbunătăți anumite metode utilizate în demersul didactic. Proiectul, având un caracter atractiv, face ca atât copii, cât și părinții colaboratori să participe într-o atmosferă relaxantă, cu însuflețire și dăruire, la astfel de activități. În cadrul lor, elevii pot fi stimulați să citească, să vizioneze piese de teatru, filme istorice, comedii, să participe la expoziții, ateliere de lucru, lansări de reviste, publicații, să dramatizeze opere literare cu diferite ocazii, să participe la diverse concursuri, serbări, dar și la campanii susținute de misiunile diplomatice din Spania și alte organizații sau asociații cu caracter educativ. Un impact pozitiv îl are implicarea copiilor în desfășurarea șezătorilor literare, a cercurilor de lectură și a atelierelor de scriere creativă.

I.A. Comenius spunea că însușirea cunoștințelor trebuie să aibă caracter consistent și sistematic. Se cuvine să se acorde o atenție deosebită însușirii limbii materne și, în acest sens, Comenius arăta că vocabularul copiilor trebuie îmbogățit treptat, că ei trebuie învățați să pronunțe cuvintele clar și corect. În această idee, se pot desfășura jocuri și activități care să-i determine pe copii să-și însușească un limbaj suficient de dezvoltat care să reflecte un anumit nivel de cunoștințe, priceperi și deprinderi și care să-i permită copilului comunicarea verbală, atât pentru învățarea citirii și scrierii, cât și pentru asimilarea unor noi cunoștințe la nivel interdisciplinar.

În concluzie, se poate spune că proiectul în sine, cât și activitățile extrașcolare conduc la un impact pozitiv asupra comunității de români, la o deschidere și mai mare către celelalte comunități în spațiul iberic.

Bibliografie:

- Călinescu 2002: George Călinescu, *Cultură și națiune*, București, Editura Albatros.
- Eminescu 1981: Mihai Eminescu, *Fragmentarium*, București.
- Ispas 2004: Sabina Ispas, „Conceptul de identitate românească ar trebui actualizat”, interviu cu Adina Ciubotariu în revista „Convorbiri literare”, Iași, 12/2004, p. 7.
- Perez Yruela 2007: Manuel Perez Yruela, *La sociología en España*, Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas, Federación Española de Sociología.

Corala Psalmodia Transylvanica, turneu cultural-misionar în Neuendettelsau, Germania

Arhid. Daniel Mocanu

Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, în parteneriat cu Centrul Ecumenic al Institutului Diakonia din localitatea Neuendettelsau, a organizat, în perioada 8-11 mai 2018, A IV-a Consultație Teologică, în cadrul căreia tema *Viața ca dar al lui Dumnezeu – responsabilitatea creștină în perspectiva morții* a fost dezbătută de specialiști în teologie, bioetică, asistență socială și medicină. Pe lângă schimbul de idei și bune practici, parteneriatul dintre cele două instituții a mai presupus și desfășurarea, de către corul de cameră Psalmodia Transylvanica al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a unei misiuni culturale în dioceza evanghelică din Bavaria. Astfel, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, membrii coralei împreună cu dirijorul, pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, au răspuns pentru a doua oară invitației făcute de rector pr. dr. Mathias Hartmann, președintele Consiliului de Conducere al Diakonia din Neuendettelsau, Germania.

În intervalul 12-22 mai 2018, corala Psalmodia Transylvanica a fost prezentă în unitățile sociale, în căminele de bătrâni și în centrele de seniori din localitățile: Bechhofen, Hersbruck, Büchenbach, Nürnberg și Roth, încântând audiența cu recitaluri muzicale. Programul concertelor a cuprins piese din repertoriul bisericesc românesc și internațional, prelucrări folclorice, piese din repertoriul clasic și cântări religioase specifice slujbelor de Paști și Rusalii din cultul Bisericii Evanghelice. Aceste întâlniri de suflet cu locatarii unităților sociale au avut drept scop prezentarea spiritualității ortodoxe și a ethosului tradițional românesc. Chiar dacă limba în care s-au interpretat majoritatea pieselor a constituit o barieră în înțelegerea cuvintelor, linia melodică a fost cea care a făcut inteligibil mesajul pe care l-a conținut fiecare piesă. Bucuria întâlnirii sau a reîntâlnirii, în unele cazuri, s-a vădit în modul în care a fost receptat recitalul muzical și în discuțiile avute după fiecare concert. Pe tot parcursul turneului, corala Psalmodia Transylvanica a fost însoțită de părintele dr. Lucian Boloș, parohul comunității ortodoxe române „Sfânta Treime” din Ansbach și angajat al Centrului Diakonia, care s-a ocupat cu dăruire și profesionalism de organizarea tuturor activităților culturale, prefațând concertele.

Pe lângă acțiunile muzicale întreprinse în unitățile Diakonia, corala Psalmodia Transylvanica a fost prezentă și în parohiile ortodoxe și evanghelice din Bavaria: Burgthann, Ansbach, Castell, Windsbach. În cadrul acestor comunități luterane, corala a oferit un program muzical din care nu au lipsit piesele religioase, folclorice, clasice și cele din repertoriul Bisericii Evanghelice. Toate acțiunile cultural-misionare au fost primite cu mult entuziasm de credincioșii evanghelici, care au vibrat la auzul melodiilor și au intrat în contact cu spiritualitatea ortodoxă.

Duminică, 13 mai 2018, în parohia ortodoxă română din Ansbach, corala a participat la Sfânta Liturghie, dând răspunsurile la strană și susținând un concert la finalul slujbei. Cuvântul de învățătură a fost rostit de părintele Vasile Stanciu, Decanul Facultății clujene de Teologie Ortodoxă, care le-a vorbit credincioșilor români despre diferența dintre orbirea trupească și cea duhovnicească, ca și despre posibilitatea vederii lui Dumnezeu, în urma procesului de curățire de păcate. Tot în aceeași zi, corala a fost așteptată și în parohia ortodoxă română din Uffenheim, unde nou înființata comunitate românească a vibrat cu multă bucurie și nostalgie la auzul cântece-lor bisericești și al prelucrărilor folclorice.

Martți, 15 mai 2018, Psalmodia Transylvanica a susținut un recital de excepție la Consulatul General al României la München, la invitația doamnei consul Iulia-Ramona Chiriac. Acest concert aniversar a fost inclus în Proiectul intitulat: *100.10.1 înseamnă 100 ... de ani de la înfăptuirea Marii Uniri, 10 ... întâlniri ale comunităților profesionale românești din Bavaria și dorința 1-unui viitor împreună*, având o dublă semnificație: celebrarea Centenarului Marii Uniri și a Zilei Europei. Repertoriul a cuprins piese muzicale folclorice, religioase, precum și imnul

României și al Uniunii Europene. În a doua parte a evenimentului, a avut loc vernisajul expoziției pictorului Petre Chirea, intitulată „București, orașul meu”, în prezența artistului și a curatoarei Cristina Simion (Galeria de artă Tiny Griffon din Nürnberg). Printre oaspeții de seamă prezenți la această activitate culturală s-au numărat reprezentanții ai Cancelariei de Stat bavareze, ai primăriei din Neumarkt i.d. Oberpfalz, ai programului de studii Rumaenicum și ai Centrului de Studii Est-Vest din cadrul Universității din Regensburg, ai Asociațiilor Sgrim e.V, Mișcarea Europeană și Apoziția. După concertul de la Consulatul General al României la München, au fost vizitate principalele obiective turistice din oraș.

De praznicul Înălțării Domnului nostru Iisus Hristos, corala a participat la Sfânta Liturghie săvârșită de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Serafim, la Catedrala ortodoxă română din Nürnberg. În cuvântul de învățătură, Mitropolitul Serafim a lăudat prestația excepțională a teologilor clujeni, care, potrivit Înaltpreasfințitului Sale, i-a urcat pe toți credincioșii mai aproape de cer. Răspunsurile liturgice înălțătoare le-au adus românilor, adunați într-un număr considerabil, multă bucurie și încredințarea că Domnul Iisus, Cel înviat din morți, ne-a deschis tuturor ușile Raiului. După Sfânta Liturghie, coriștii au vizitat vechea cetate imperială din oraș.

Vineri, 18 mai 2018, membrii coralei au fost oaspeții Facultății de Teologie Evanghelică „Augustana” din localitatea Neuendettelsau.



Tinerii studenți teologi au avut posibilitatea să viziteze capela, campusul universitar și biblioteca, „inima” acestei instituții, în care se găsește o importantă colecție de cărți rare și de specialitate. Cu această ocazie, au avut loc discuții cu studenții și cadrele didactice din Facultatea „Augustana”, iar responsabilul pentru relațiile internaționale, profesorul dr. Markus Mülke, a prezentat oportunitățile de colaborare dintre cele două instituții academice prin programul Erasmus.

În aceeași zi, corala a fost invitată de părintele prof. dr. Jürgen Henkel să susțină un concert în parohia evanghelică din Selb-Erkersreuth. Părintele prof. dr. Jürgen Henkel este un apropiat al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, primind din partea acesteia titlul de Profesor Honoris Causa al Universității „Babeș-Bolyai”, ca rod al unei colaborări rodnice pe terenul dialogului interreligios dintre cele două Biserici. În cuvintele de mulțumire de la sfârșitul concertului, părintele Jürgen Henkel s-a arătat deosebit de încântat de prestația coriștilor și a apreciat repertoriul muzical prezentat, maniera de interpretare a pieselor și modul în care dirijorul a știut să pună în valoare duhul cântărilor ortodoxe și exuberanța pieselor folclorice, spre bucuria auditoriului, care a aplaudat actul artistic minute în șir.

Sâmbătă, 19 mai 2018, corul de cameră Psalmodia Transylvanica a asistat la Privegherea de Rusalii, oficiată în biserica Sfântul Laurențiu din Neuendettelsau, unde, la sfârșitul acesteia, a interpretat un buchet de piese muzicale specifice slujbelor de seară. După slujba Privegherii, pr. dr. Mathias Hartmann, Rector al Diakonia din Neuendettelsau, și pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, au semnat Documentul *Mărturie comună pentru viață*, conceput ca o rezoluție a celei de-a IV-a Consultații Teologice dintre Diakonia Neuendettelsau și Facultatea de Teologie Ortodoxă.

Duminică, 20 mai 2018, membrii coralei au asistat la slujba de Rusalii din biserica Sfântul Laurențiu-Neuendettelsau, oficiată de Pfr. Dr. Mathias Hartmann, iar la sfârșitul acesteia, au interpretat mai multe piese corale liturgice. În cuvântul de învățătură, Rectorul Hartmann a elogiast prestația artistică și interpretativă a corului, mulțumind călduros pentru excepționala prezență în rândul comunităților creștine ale Bisericii Evanghelice Luterane din Bavaria și în unitățile sociale din cadrul Diakonia. La rândul său, părintele Decan Vasile Stanciu i-a mulțumit pentru cuvintele de apreciere și l-a asigurat de o colaborare continuă, atât teologică, cât și cultural-artistică și socială, benefică ambelor părți.

Așadar, prin concertele susținute, prin interacțiunea cu corpul academic, cu membrii comunităților evanghelice și cu beneficiarii serviciilor de asistență socială ale Diakonia, corul de cameră Psalmodia Transylvanica a adus o importantă contribuție la îndeplinirea dezideratului celei de-a IV-a Consultații Teologice, acela de a da o *Mărturie comună pentru viață*.

Activități ale Facultății clujene de Teologie Ortodoxă, mai 2018

Miercuri, 2 mai 2018, la Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a avut loc slujba de pomenire a lect. univ. dr. Paula Bud, la un an de la trecerea sa în veșnicie. Slujba parastasului a fost săvârșită, în prezența cadrelor didactice ale facultății, a familiei, a numeroși prieteni și a studenților, de către Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, care a rostit apoi un scurt cuvânt.

A avut loc, în continuare, lansarea volumului: *Studii de exegeză și Teologie biblică vechitamentară*, care cuprinde disertația, numeroase studii și articole realizate de către cea comemorată. Ediția este îngrijită de Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă, dr. Teodora-Ilinca Mureșanu și dr. Stelian Pașca-Tușa. Cartea a fost prezentată de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu și Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă.

Între 3 și 11 mai 2018, la Castelul Miclăușeni, jud. Iași, au avut loc cursuri pentru obținerea gradelor profesionale pentru personalul clerical din Mitropolia Moldovei și Bucovinei. Au susținut prelegeri și cadre didactice ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca: Pr. conf. univ. dr. habil. Patriciu Dorin Vlăicu și Conf. univ. dr. Radu Preda.

Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Univ. „Alexandru Ioan Cuza” - Iași, în colaborare cu Facultatea de Teologie Catolică a Univ. „Karl Franzens” din Graz (Austria) și cu Institutul Teologic „Sf. Ioan Damaschin” al Univ. din Balamand (Liban), a organizat, în perioada 7-8 mai 2018, la Iași, cea de-a X-a ediție a Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”, cu tema *Fidelitate tradițională și creativitate înnoitoare: secvențe actuale din cercetările tinerilor doctoranzi*. Din partea facultății noastre au participat studenții doctoranzi: pr. Cătălin-Veronel Varga, Eugen-Adrian Truța, Elena Onețiu, Daniela-Luminița Ivanovici, pr. Ioan-Emanuel Cășvean, ierom. Vadim Cristea.

Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest - Timișoara, în colaborare cu Arhiepiscopia Timișoarei, a organizat marți, 8 mai 2018, la Mănăstirea Timișeni - Șag un Simpozion Internațional de Teologie cu tema: *Credință și neam: Duhovnicie și duhovnici în Ortodoxia românească*. Facultatea noastră a fost reprezentată de Arhim. Lect. univ. dr. Benedict Vesa, care a susținut referatul intitulat: *Părintele Rafail Noica și lucrarea paternității duhovnicești în vremurile actuale*.

În perioada 8-12 mai 2018 s-a desfășurat la Cluj-Napoca și la mănăstirea Nicula a IV-a Consultație Teologică a Diakonia Neuendettelsau cu reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române, cu tema: *Viața ca dar al lui Dumnezeu - responsabilitatea creștină în perspectiva morții*.

Miercuri, 9 mai 2018 a avut loc la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca deschiderea oficială. Au adresat cuvinte de salut: Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă, Prof. univ. dr. Rudolf Gräf, prorectorul UBB responsabil cu linia germană, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, Rector Pr. dr. Mathias Hartmann, președintele Consiliului de conducere al Diakonia Neuendettelsau. În cadrul manifestării au fost susținute șase prelegeri: - Prof. univ. dr. Christian Strecker: *Comoara în vase de lut. Despre dialectica morții și a vieții în Teologia Sf. Apostol Pavel*; Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă: *Jertfă - martiriu - mărturie; secvențe biblice fondatoare*; Pr. dr. Peter Munzert: *Când viața este insuportabilă și moartea imposibilă. Asistare duhovnicească într-o situație limită*; Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie: *Eutanasiu - moartea pierdută. Între libertatea de a muri și constrângerea de a trăi*; Prof. univ. dr. Friedrich Heckmann: *Etica creștină și responsabilitatea Bisericilor față de procesul morții și moarte într-o societate seculară și postmodernă*; Prof. univ. dr. Sebastian Moldovan: *Moartea de bună voie. Semnificația unui ideal creștin pentru problema contemporană a încetării voluntare a vieții*. La eveniment au participat numeroși profesori și teologi, membrii ai diferitelor organizații ecumenice și studenți interesați de un dialog constructiv pentru înțelegerea reciprocă a credinței, acțiunii diaconale și a culturii diferitelor popoare.

În perioada 9-11 mai 2018, s-a desfășurat la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” - Iași Simpozionul internațional: *Local și universal în Ortodoxia românească. Credință - unitate - identitate*. Conf. univ. dr. Rdu Preda, președinte al IICCMER a susținut prelegerea cu titlul: *Ce-am învățat din comunism?*

Cea de-a IX-a ediție a Conferinței Naționale „Text și discurs religios” s-a desfășurat în perioada 10-12 mai 2018 în comuna Rodna, jud. Bistrița-Năsăud. Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă a susținut în cadrul acesteia prelegerea cu titlul: *Înțelepciune și Unire/Unitate acțională în Sfânta Scriptură și în istoria națională a românilor*.

(continuare în p. 10)

A șasea scrisoare către elevii mei – despre pierderea identității –

Bogdan Herțeg

Dragul meu elev,

Ați mai scriu câteva rânduri. Va fi încă o scrisoare pierdută prin lumea aceasta. De altfel, în existență omul rătăcesc trei mari scrisori: cea a rostului său, cea a rostului neamului său și cea a Dăruitului acestor rosturi, fără de care viața nu ar avea sens.

Eram un copil când mergeam adeseori la bunicii din partea mamei într-o zonă de șes din județul Satu Mare. Într-o zi, pe când eram în sat, m-am uitat cu tata la televizor. Se dădeau imagini cu o nuntă de maneliști. Unii nuntași veneau și aruncau cu bani la picioarele cântărețului, îi lipeau bancnote pe frunte sau i le vărsau pe cap. Nu mai văzusem așa ceva, așa vânzoleală. Apoi am ieșit afară. Era tot soare, tot frumos, tot verde. Rândunelele tot zburau la streășina casei și puii de arici ai bunicului erau tot în fân și, slavă Domnului, eram tot copil. Pe la porți oamenii se strâneau spre seară la o vorbă. Păreau mai agitați decât de obicei. Unul dintre ei, mare, solid, se așezase cumva în centru și l-am auzit vorbindu-le cu vocea unui om fascinat: „Ați văzut? O căpiță de fân! Întorceau banii cu furca!”. Nu fusese în sat niciun manelist, nicio nuntă nu avuse bancnote lipite pe frunte. Oamenii aveau toate mijloacele să fie ei, cum veșnic au fost, dar s-au uitat cu toții într-o oglindă cu imagini mișcătoare. Am știut că satul nu va mai fi la fel. Am știut că oamenii aceia nu au mijloace să se apere. Nu aveau modele vii ca să reziste. Nu îl aveau pe tata, tânăr, luminos, nefascinat. Nu am simțit în sufletul lui nicio tulburare. Nu mi-a zis: „Iată banii!”, deși erau zile când abia aveam ce mânca. Curățenia inimii lui m-a lăsat copil.

Atunci am întrezărit ce e folclorizarea, ce e moda, ce e fascinația amplificată de grup și cum poți să stai deoparte în simpla lumină. Apoi am uitat, dar această sămânță de înțelegere a rămas în mine.

Nu îți ascund că, în drum spre școală, mă rog și apare în mine un pic de iubire pentru elevi și mă rog ca ea să nu dispară în clipa când intru în clasă și văd că nu mă așteaptă simple inimi de copii, ci altceva.

Nu îți ascund că mă dor materialismul în care te formezi, specializarea ta timpurie, supraestimarea rolului tehnologiei și al științelor exacte în viața ta. Pragmatismul acesta, grija pentru materie și trup, venerarea puterii științei și a tehnologiei, reducerea frumosului la suprafață și plăcere nu te fac un om nou, unul mai bun, ci, îmi pare rău să îți spun, te fac un manelist, cu sau fără muzica aferentă.

Fără discuție, există și profesori ce ascultă manele. Dar acum vorbesc cu tine fiindcă încă cred în tine și înțeleg că tânărul din ziua de azi are în față două posibilități: ori se manelizează, ori urmează idealuri înalte, nu prea mai are cale de mijloc. Ori zice: „Și dacă-mi vine mie la cap nebunia / Cumpăr toată România / Îi cumpăr și pe dușmani / Și îi vând l'americiani”, ori: „O parte din noi ne-am învins / Greșeala, minciuna și groaza, / Dar e drum, mai e drum necuprins / Până-n zarea ce-și leagă oaza”. Ori zice: „Și când mor am valoare / La sicriu fac buzunare / Să vadă dușmanii bine / Că-mi iau banii după mine”, ori: „Cine din noi va muri / Înainte ca trupu-i să moară? / Cine-o să-și lepede inima-n colb / Insuperabil de mare povară?”. Nu aș fi vrut să îl pun pe Nicolae Guță în fața lui Nicoale Labiș, dar cei doi Nicolae sunt cu atâta precizie opuși! Unul scrie poezie, iar celălalt poezie întoarsă, schimonosită, distorsionată; unul scrie poezie, iar celălalt, poezie decăzută, nebună. Cuvântul *manea* vine din turcă: *mani* înseamnă poem, dar și obstacol, împiedicare, mijloc de intimidare; cred că poate fi asociat și cu grecescul *mania* – boală mintală, entuziasm excesiv.

Greșeala vine din minciună, minciuna vine din groază. Ne este teamă că nu vom supraviețui lumii decăzute dacă nu îi respectăm legile degradării. Și atunci, ca să stingem glasul conștiinței care ne arde după alegerea căderii, ne facem tot felul de explicații minciunoase și de ideologii simpliste, fragmentate. Apoi, înarmați cu aceste filosofii ce încap pe o bancnotă începem să trăim greșind. Nu îți spun că alții nu greșesc. Însă una este să greșești cu seninătate, alta e să greșești și să te doară într-atât încât să încerci să te schimbi fi-

indcă ai conștiința păcatului. Una este să încerci să îți stăvilești dorințele materiale, alta e să îți dorești ceea ce au țările occidentale, adică țările cuceritoare care au avut iobagi și sclavi, neamuri asuprite și colonii. Una e să îți urmezi rostul, alta e să vinzi țara, să te vinzi pe tine și viitorul copiilor ce vor urma, în încercarea de a reduce distanța față de occidentali. Iar acest fenomen se produce mai ales prin mutații la nivel interior. Spunea un pustnic al acestor vremuri că degeaba stai în pustietate, dacă ai New Yorkul în cap. Dar, la fel, aș spune, degeaba stai în Cluj, în Iași sau în București, dacă ai Hollywoodul sau Parisul în cap. E un fenomen de emigrare mintală. Și nu știu dacă românul poate fi un bun american, un bun francez sau un bun tibetan. Mai degrabă poate fi un bun om în cheie românească. Iar dacă această cale presupune să fim mai săraci, asta este. Sunt bogății și bogății. Cele false trec, cele adevărate rămân. Am fost într-o excursie cu elevi de liceu la închisori comuniste: Aiud, Pitești și Jilava. A fost o călătorie mai aridă, fără muzică pe autocar, fără ieșiri prin oraș, dar le-au vorbit trei supraviețuitori. Un băiat mi-a spus că e prima excursie după care a rămas cu ceva. Adevăratele bogății nu trec, și atunci ele, fiind neîncetate avute, devin avuții. Devin daruri care îți dau noblețe sufletească, devin semințe care îți pot rodi identitatea. E problemă de răbdare. Nu avem răbdare cu procesul vieții noastre. Nu avem răbdare să trăim ca să rodim.

Îți mulțumesc că există și mulțumesc Celui care îți dă existența.

Pelerinaj pe jos de la Mănăstirea Cetățuia - Negru Vodă la Schitul Dragoslavele (și vizită la Mănăstirea Curtea de Argeș)

Romina Sopoian

Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români – Cluj-Napoca a organizat sâmbătă, 12 mai 2018, al treilea pelerinaj pe jos din acest an, de data aceasta de la Mănăstirea Cetățuia - Negru Vodă la Schitul Dragoslavele din Județul Argeș. Plecarea a avut loc vineri noaptea la ora 03:00 de la Casa de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca, efort care s-a dovedit a fi unul bine-meritat. Frumusețile pe care le-am văzut pe parcursul acelei zile ne-au dat un alt impuls în a nu renunța să participăm și pe viitor la alte pelerinaje pe jos.



Programul a început cu o oprire la Mănăstirea Curtea de Argeș, construită de Voievodul Neagoe Basarab în jurul anului 1517, pe locul Catedralei Mitropolitane. Răsăritul timpuriu al soarelui ne-a trezit cu blândețe, reușind să ne bucurăm astfel de frumusețea naturii din jurul nostru, de splendoarea munților în lumina răsăritului și de curgerea lină a Oltului, care ne-a acompaniat până în apropierea mănăstirii. Odată ajunși la prima destinație, unul dintre pelerini a scos o bancnotă de 1 leu. Inițial a părut un gest curios, dar acesta a căpătat sens odată ce am început să întrezărim faimoasa catedrală episcopală care e asociată cu numele bine-cunoscutului Meșter

Manole. Concluzia pelerinului aflat cu bancnota în mână a fost: „E mult mai frumoasă în realitate!”. Apoi am intrat cu toții în catedrală, atenția fiindu-ne captată de mai multe morminte care se aflau de o parte și de alta a pronaosului. Erau mormintele monarhilor români din dinastia de Hohenzollern-Sigmaringen: mormântul Regelui Carol I (1881-1914) și al Reginei Elisabeta, cu pseudonimul literar de Carmen Sylva (1881-1914) și mormintele Regelui Ferdinand (1914-1927) și al Reginei Maria (1914-1927), a cărui piatră funerară a fost așezată în 1998 din dorința Prințesei Ileana – Maica Alexandra.



Citind mai multe despre catedrală – sau despre Biserica Domnească Sfântul Nicolae, așa cum i se mai spune –, am aflat că aceasta a avut încă de la început destinația de necropolă voievodală. Prin urmare, ea adăpostește un spațiu cu destinație funerară, aici aflându-se lespede de piatră care acoperă mormântul celor trei copii ai Voievodului Neagoe Basarab: Petru, Ion și Anghelina. În dreapta mormântului lui Neagoe se află mormântul fiicei sale Stana, căsătorită în 1526 cu voievodul Moldovei, Ștefăniță, nepotul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare. Tot aici se află piatra de mormânt a voievodului Radu de la Afumați. Această necropolă voievodală a devenit în timp necropola familiei regale a României, așa cum se poate observa chiar de la intrarea în catedrală.



Pictura faimoasei biserici ne-a impresionat în complexitatea sa, având în vedere că au fost reprezentați pictural și alți conducători importanți ai țărilor vecine, care au fost înrudiți cu monarhia noastră și care ne-au acordat ajutorul în perioada în care au domnit. Printre aceștia s-a aflat Sfântul Lazăr al Serbiei, alături de doamna sa, Milița, a căror reprezentare este în dreptul mormintelor Regelui Carol I și al Reginei Elisabeta. Am avut ocazia să descoperim viața și povestea de jertfă martirică a acestor sfinți sârbi odată cu pelerinajul în Serbia organizat anul trecut, așa că prezența lor pe zidurile acestei catedrale de importanță națională a rezonat puternic în conștiința onora dintre noi.

Aflându-ne în cadrul unui adevărat complex monastic, am părăsit catedrala cu mormintele sale regale pentru a merge în căutarea celei de-a doua biserici, care găzduiește moaștele Sfintei Filoteea. Când am ajuns acolo, Liturghia de sâmbătă era în desfășurare, așa că am reușit să luăm parte la transformarea Darurilor, în timp ce am așteptat pentru a ne închina la moaștele Sfintei. Și aici am avut parte de o bucurie în momentul în care singurul reprezentant al strănei a început să cânte *Îngerul a strigat*. Pentru că știam cântarea, și noi, cei aproape 60 de pelerini, am început să ne alăturăm cântărețului, umplând biserica de mai multă viață și energie.

După ce ne-am închinat și rugat Sfintei Filoftea, ne-am îndreptat spre noua Necropolă Regală și Patriarhală din curtea Mănăstirii Curtea de Argeș, unde se află mormântul Regelui Mihai. Această nouă necropolă a fost ridicată chiar din dorința regelui, întrucât cea existentă în vechea biserică nu mai are alte spații pentru morminte. Astfel, ne-am bucurat de coincidența faptului că doar cu două zile înainte, pe 10 mai, fusese sărbătorită Ziua Regelui. Ne-a impresionat simplitatea locului, care vorbește în continuare de simplitatea și smerenia în care a trăit o viață întreagă Regele Mihai alături de Regina sa, Ana. Chiar dacă nu am avut acces în interiorul noii biserici încă aflată în construcție, cerul senin care se reflecta în sticla geamului care proteja cele două morminte dădea parcă dovadă de faptul că până și cele mai dificile situații pot fi învinse dacă avem curaj și dacă mergem până la capăt în lupta noastră cu multă răbdare, așa cum a făcut Regele Mihai pe durata întregii sale perioade de exil în străinătate.

Ne-am îndepărtat de locul în care ultimii regi ai României își dorm somnul de veci pentru a ajunge în imediata vecinătate a mănăstirii unde se află un izvor, pe care localnicii îl numesc „Fântâna lui Manole”. Această denumire ne-a readus aminte de povestea lui Manole, meșterul legendar al ctitoriei lui Neogoe Basarab, care, luându-i-se scările, nu a mai putut coborî de pe biserică după terminarea ei. Prin urmare, se zice că și-ar fi făcut aripi din șindrila pentru a sări de pe acoperișul sfântului locaș, întocmai ca în mitul lui Icar. După ce și-a zidit propria soție la temelia acestei biserici, Manole și-a pierdut și propria viață, sufletul său preschimbându-se într-un izvor în locul în care legenda spune că s-a prăbușit.

Am plecat de la Mănăstirea Curtea de Argeș cu nostalgia regalității românești apuse, dar și cu bucuria de a ne fi închinat Sfintei Filoftea, o fetiță al cărei curaj a mutat munții necredinței, fiindu-le exemplu până și celor mai impunători oameni de-a lungul timpului. Am urcat în autocarul care și-a continuat parcursul cu încă două ore pentru a ajunge în apropierea Mănăstirii Cetățuia-Negru Vodă.

Odată ajunși acolo, peisajul impresionant a tăiat răsufierea tuturor participanților, culmile înalte de 880 de metri pe care se află mănăstirea punând parcă la încercare entuziasmul pelerinilor de a urca atât de sus. În cele din urmă, am pornit cu toții în șir, urcarea fiind aproape imposibilă altfel. După ce am trecut Râul Dâmbovița, am fost întâmpinați de poteci înguste, stânci abrupte și pietroaie imense care ne-au înconjurat din toate părțile. Cu toate acestea, crucile aflate de-a lungul potecii ne-au dat putere să continuăm, amintindu-ne de Drumul Crucii parcurs de Mântuitorul nostru Iisus Hristos.



Potrivit tradiției locale, pe culmea abruptă de piatră, care se înalță între Râul Dâmbovița și pâraul Cetățuia, a existat o cetate de rezistență zidită pe vremea ocupației romane. Cetatea ar fi fost loc de refugiu și pentru domnitorul Negru Vodă al Țării Românești, care avea aici și o peșteră de taină, numită până astăzi „Peștera lui Negru Vodă”. Se spune că de la această cetate și-au luat numele atât muntele, cât și satele din apropiere.

Am fost primiți cu mult drag și multă atenție la această mănăstire, care se aseamănă atât de mult cu bine-cunoscuta Mănăstire Meteora din Grecia. Mai întâi am fost îndemnați de unul dintre viețuitorii acestei mănăstiri să ne odihnim și să ne hrănim trupurile, un vas mare plin de gogoși așteptându-ne la intrare. Apoi, ne-am hrănit și sufletește, închinându-ne în cele două biserici care se află în mănăstire: biserica veche, aflată într-o peșteră naturală, și biserica nouă din lemn, în stil maramureșean. Mai sus de biserica nouă am zărit o cruce mare cățărată pe o stâncă înaltă și îngustă până la care am și urcat. Despre aceasta se crede că a fost așezată acolo de Negru Vodă. Pe cărarea de piatră ce coboară de la cruce am văzut niște urme de picior săpate în piatră. Conform legendelor, aceste urme ar fi ale lui Negru-Vodă și ale soției sale. Rugându-se să scape de urgia tătarilor, domnitorul ar fi cerut un semn că rugăciunea i-a fost auzită. Pe când coborau de pe vârful pe care s-au rugat, se zice că stânca s-a topit sub pașii lor, semn că rugile le-au fost îndeplinite.

Biserica din peșteră, atribuită tot lui Negru Vodă, a fost construită în secolul al XIII-lea, odată cu Cetatea Câmpulung-Muscel, prima capitală a Țării Românești. În această biserică încă se distinge pe tavan Icoana Mântuitorului Pantocrator veche de 700 de ani, deși nicio restaurare nu a avut loc între timp. În această zonă, care este considerată cea mai aspră sihăstrie românească, s-au nevoit de-a lungul timpului numeroși călugări sihaștri, mai ales în secolele XIV-XVIII. Unul dintre acești sihaștrii a fost descoperit în ultimele decenii, într-o peșteră suspendată pe panta muntelui. În fundul peșterii s-au găsit osemintele cuviosului, galbene, frumos mirositoare, așezate într-o scobitură de piatră în formă de sicriu. Deasupra, pe perete, era scris în piatră „Ioanichie Schimonah 1638”. Prin urmare, biserica nouă adăpostește singurele moaște întregi ale unui cuvios român din secolul al XVII-lea păstrate până în zilele noastre, moaștele Sfântului Cuvios Ioanichie de la Muscel, la care ne-am închinat și căruia ne-am rugat. Tot de la Părintele am aflat că, deși la Cetățuia nu există nicio sursă de apă, se întâmplă o minune în fiecare an când, în Sfântul Altar picură un fir de apă în perioada cuprinsă între Izvorul Tămăduirii și Adormirea Maicii Domnului. Mulți oameni s-au vindecat de nenumărate boli după ce au băut din această apă, așa că obștea mănăstirii adună și păstrează în recipiente aceste picături de apă tămăduitoare spre folosul creștinilor.



După ce am urcat pe cele mai înalte culmi ale aceluși munte și am vizitat și alte obiective cu valoare istorică și mitologică, am coborât din nou în satul Cetățuia, care a fost și punctul de unde am pornit pe jos spre Schitul Dragoslavele. Acest loc a rămas cunoscut în istoria recentă ca reședință în care a locuit pentru o vreme Patriarhul Iustinian Marina în perioada comunistă. Au urmat aproximativ 18 km de frumusețe, liniște și bucurie. Norii care ne-au însoțit pe aproape întreaga durată a drumului ne-au ușurat mult pelerinajul. Sătenii pe care i-am întâlnit în porțile caselor lor ne-au dat binețe, dar ne-au și întrebat cu vădită mirare despre scopul „manifestării” noastre. Ne-au spus că nu au mai văzut așa ceva, fiind surprinși de tinerețea și vioiciunea pelerinilor. După ce aflau de unde venim și încotro mergem, urmând să parcurgem o distanță atât de lungă pe jos, majoritatea au exclamat astfel: „Să vă dea Domnul Hristos putere și să vă răsplătească tot efortul!”. Alții au întrebat: „Vă dor picioarele tare, nu-i așa? Lăsați, Domnul Hristos vă va ajuta și răsplăți!”. Până și copiii care se jucau pe drumurile satelor ne întrebau una-alta. La un moment dat, un câine ni s-a alăturat, venind cu noi mulți kilometri, chiar până la Schitul Dragoslavele.



La Schit am ajuns destul de târziu, abia pe la apusul soarelui. Acolo ne-a întâmpinat mai întâi frumusețea locului, iar apoi dragostea părintelui stareț, Arhimandritul Pavel Toderiță. Am trecut printr-un tunel înverzit din vișă de vie pentru a ajunge la biserica de lemn în stil maramureșean, unde ne-am închinat și unde părintele ne-a vorbit despre mănăstire și despre viața în acea parte

a țării. Astfel, am aflat că Dragoslavele este o comună argeșeană veche, atestată documentar încă din anul 1368. Schitul Dragoslavele, un schit cu obște de călugări al cărui hram este Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, a luat ființă în anul 1929, ca reședință patriarhală de odihnă pentru preoșimea musceliană. În timp, aceasta i-a fost dăruită Patriarhului Miron Cristea, care a fost un mare luptător pentru unitatea țării, fiind primul Patriarh al României întregite, regent și apoi, între anii 1938-1939, prim-ministru al României. În anul 1949, Preafericitul Patriarh Justinian (1948-1977) a adus aici o biserică maramureșeană din lemn construită în secolul al XVII-lea de către credincioșii parohiei Borșa. Apoi, a restaurat pe cheltuiala sa zidurile înconjurătoare ale parcului și cele trei case existente și a înființat Schitul Dragoslavele, căruia i-a dăruit biserica, clădirile și terenul aferent. Din cauza protestelor sale față de unele măsuri abuzive ale regimului comunist, prin care mii de călugări și călugărițe au fost scoși din mănăstiri, în anul 1959, Patriarhul Justinian a fost trimis la Schitul Dragoslavele, unde i s-a fixat domiciliu forțat timp de șase luni.



Am fost cu toții impresionați atât de însemnătatea istorică a acestui schit, cât și de peisajul pitoresc din jurul așezării bisericesti, care îmbină armonios muntele, apa, pajiștile și casele simple și curate așezate de-a lungul satelor. A urmat o cină delicioasă și copioasă, care a avut loc în încăperile în care Patriarhul Iustinian Marina își primea odinioară oaspeții. Ne-am simțit și noi pentru o vreme oaspeți de seamă datorită respectului și atenției cu care părintele stareț și persoanele care muncesc la schit ne-au primit și servit. Deja începeam să vedem o părticică din „răsplata” de care ne vorbiseră sătenii, deși am văzut în timp că folosul poate fi mult mai consistent, descoperindu-ni-se uneori chiar pe mai multe planuri.

Am plecat la de Schitul Dragoslavele cu promisiunea de a reveni. Relația de prietenie se formase deja, urmând doar să o întreținem de acum încolo. E greu de uitat frumusețea aceluși loc, așa că viitoarele reîntoarceri se conturează a fi din ce în ce mai realizabile. Ne-am îmbarcat din nou în autocarul care ne-a dus înapoi acasă, legănând trupurile obosite pe o durată de aproximativ șapte ore. Am ajuns cu bine la Cluj după exact 24 de ore în care ne-am bucurat de tot ce am întâlnit în cale, primind răsplată după răsplată de la Domnul Hristos pentru un efort în sine atât de mic. Până la urmă, un singur lucru contează, acela pe care l-am mărturisit tuturor celor care ne-au ieșit în cale: „Hristos a înviat!”, „Adevărat a înviat!”.

Echipe: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com